

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства

УДК 712.253:725.51 (477.411)

ПОГОДЖЕНО

**Директор ННІ лісового і садово-
паркового господарства**

_____ Васишин Р.Д.
« ____ » _____ 2024 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

**Завідувач кафедри ландшафтної
архітектури та фітодизайну**

_____ Колесніченко О.В.
« ____ » _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: Комплексний аналіз території парку ДУ «Інституту педіатрії,
акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової НАМН України
в м. Києві**

Спеціальність 206 – Садово-паркове господарство
Освітня програма – Садово-паркове господарство
Орієнтація освітньої програми – освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

к.б.н., доцент _____ Сидоренко І.О.

Керівник магістерської роботи

к.с.-г.н., доцент _____ Багацька О.М.

Виконала

_____ Кашлакова Л.О.

Київ – 2024

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри ландшафтної
архітектури та фітодизайну
д.б.н., проф. _____ Колесніченко О.В.
«_____» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

**до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студентки
Кашлакової Лідії Олександрівни**

Спеціальність 206 – Садово-паркове господарство

Освітня програма – Садово-паркове господарство

Орієнтація освітньої програми – освітньо-професійна

**Тема магістерської роботи: “Комплексний аналіз території парку ДУ
«Інституту педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка
О.М. Лук’янової НАМН України в м. Києві”**

Затверджена наказом ректора від «13.11.2023 р.» № 2110 «С».

Термін подання завершеної роботи на кафедру 15 листопада 2024 р.

Вихідні дані до магістерської роботи:

- джерела інформації (літературні, інтернет, наукові праці)
- плани об’єктів, картографічні матеріали, ситуаційні плани
- матеріали обстежень території.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

- провести аналіз формування та розвитку об’єкта дослідження в історичному аспекті;
- проаналізувати документацію щодо характеристик об’єкта на сучасному етапі, відзначити зміни, які відбулися впродовж його існування;
- вивчити композиційно-планувальні особливості території;
- проаналізувати об’ємно-просторову структуру території досліджень;
- встановити систематичну та вікову структуру насаджень, їх якісний стан;
- розробити директивний план відновлення території об’єкту;
- запропонувати концепцію квітникового оформлення території.

Перелік графічних матеріалів:

- Опорний план.
- Проектні пропозиції.
- Фрагменти, ілюстративні матеріали.

Дата видачі завдання «10» грудня 2023 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи, доц. _____ Багацька О.М.
Завдання прийняла до виконання _____ Кашлакова Л.О.

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота складається із вступу, основного тексту роботи, що викладений на 80 сторінках, 60 рисунків та 7 таблиць, а також висновків і 64 найменувань використаних літературних джерел.

В першому розділі розкривається важливість озеленення територій лікарняних закладів, зокрема ДУ «Інституту педіатрії, акушерства та гінекології ім. академіка О.М. Лук'янової НАМН Уераїни в м. Києві», а також аналіз досвіду концептуального озеленення закордонних лікарень.

У другому розділі детально розкривається характеристика парку, особливості його територіального розташування, кліматичні особливості території.

У третьому розділі розглядається історична складова парку, його періоди розквіту та занепаду, проводиться композиційно-ландшафтна оцінка території. Проведено інвентаризацію рослин на території парку, під час якої виявлені потенційно старовинні дерева, Пропонується паспартизувати та інвентаризувати ці цінні дерева.

У четвертому розділі розкриваються всі слабкі сторони парку, розглядаються етапи його відновлення, піднімається питання щодо відновлення архітектурних об'єктів в парку, а також ремонт та реставрація інженерного обладнання.

У п'ятому розділі пропонуються ідеї щодо створення концептуального квітничкового оформлення парку ДУ «Інституту педіатрії, акушерства та гінекології ім. академіка О.М. Лук'янової НАМН Уераїни в м. Києві», враховуючи особливості напрямку діяльності даної установи та її пацієнтів. Пропонується розробити концепцію квітничкового оформлення для підкреслення особливості парку у вигляді тематичних квітників.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕДПРОЄКТНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПАРКОВИХ ТЕРИТОРІЙ	7
РОЗДІЛ 2. ОБ'ЄКТ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	15
2.1. Характеристика об'єкту дослідження	15
2.2. Природні умови району досліджень	23
2.3. Програма і методика досліджень	28
РОЗДІЛ 3. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТУ ДОСЛІДЖЕНЬ	30
3.1. Ретроспективний аналіз	30
3.2. Історико-архітектурна оцінка території	38
3.3. Композиційно-ландшафтна оцінка території	43
3.4. Комплексна оцінка території	48
РОЗДІЛ 4. ЕТАПИ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТУ ПРОЄКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ	54
4.1. Підготовчі роботи	54
4.2. Відновлювальні роботи парку	60
4.3. Повсюдні роботи	64
РОЗДІЛ 5. КОНЦЕПЦІЯ КВІТНИКОВОГО ОФОРМЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДУ «ІНСТИТУТ ПЕДІАТРІЇ, АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ ІМ. АКАДЕМІКА О.М. ЛУК'ЯНОВОЇ НАМН УКРАЇНИ В М. КИЄВІ»	67
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	81

ВСТУП

Відновлення парків при медичних закладах – це не лише питання благоустрою, а й можливість зберегти історичну та культурну спадщину, яка сприяє як комфорту пацієнтів, так і збагаченню громадського простору. Парк при ДУ «Інституті педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової» є унікальною територією, яка поєднує в собі історичні насадження, архітектурні елементи та багаторічні дерева, що мають високу естетичну і культурну цінність.

У цьому дослідженні розглядаються можливості реконструкції парку, яка не лише зберігає його унікальний історичний характер, але й адаптує його для потреб сучасного медичного закладу. Особлива увага приділяється тому, щоб новий парк залишався доступним і для місцевої громади, створюючи простір для активного відпочинку та соціальної взаємодії. Таким чином, відновлений парк може стати своєрідним "зеленим оазисом", що позитивно впливатиме як на пацієнтів та персонал, так і на всіх відвідувачів, сприяючи збереженню природи та розвитку міського середовища.

Відновлення парків при медичних закладах – це не лише питання благоустрою, а й можливість зберегти історичну та культурну спадщину, що сприяє як комфорту пацієнтів, так і збагаченню громадського простору. Парк при ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової» є унікальною територією, що поєднує історичні насадження, архітектурні елементи та багаторічні дерева, які мають високу естетичну та культурну цінність. У цьому дослідженні розглядаються можливості реконструкції парку, яка не лише зберігає його унікальний історичний характер, але й адаптує його для потреб сучасного медичного закладу. Особлива увага приділяється тому, щоб новий парк залишався доступним і для місцевої громади, створюючи простір для активного відпочинку та соціальної взаємодії.

Закордонний досвід у відновленні парків при лікарнях, зокрема в Мельбурні, Осло та Стенфорді, демонструє успішні приклади інтеграції медичних і культурних просторів. У цих містах парки не тільки служать зонами для відновлення фізичного та психоемоційного здоров'я пацієнтів, але й стають важливими громадськими просторами, що відкриті для відвідувачів. Врахування цього досвіду дозволяє створити парк, який буде не тільки функціональним, а й служитиме важливим елементом урбаністичної екосистеми, приносячи позитивний вплив на здоров'я населення та загальний рівень якості життя в місті.

Мета роботи полягає в аналізі історії та сучасного стану території та розробці концепції квітникового оформлення території з урахуванням історико-архітектурної цінності та специфіки функціонального призначення території об'єкту.

Завдання досліджень:

- провести аналіз формування та розвитку об'єкта дослідження в історичному аспекті;
- проаналізувати документацію щодо характеристик об'єкта на сучасному етапі, відзначити зміни, які відбулися впродовж його існування;
- вивчити природні особливості території;
- встановити систематичну та вікову структуру насаджень, їх якісний стан;
- розробити директивний план відновлення території об'єкту;
- запропонувати концепцію квітникового оформлення території.

Об'єктом досліджень магістерської роботи є територія ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової».

Предметом досліджень є історичні і ландшафтні особливості реконструкції території обмеженого користування.

Методи дослідження задіяні у роботі: загальнонаукові (аналіз результатів досліджень та висновки); флористичні (визначення видового складу деревостану); математичні (статистична обробка зібраних матеріалів за допомогою комп'ютерних програм).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕДПРОЄКТНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПАРКОВИХ ТЕРИТОРІЙ

Сьогодні благоустрій території медичних закладів є важливим елементом сучасної урбаністики та охорони здоров'я. Основна мета його полягає у створенні просторів, які сприятимуть фізичному та психологічному оздоровленню пацієнтів і медичного персоналу закладів. Організація чи реорганізація прилікарняної інфраструктури має дотримуватись в процесі проєктування та відтворення всіх санітарно-гігієнічних норм та протипожежних вимог. Важливо забезпечити територію комплексом об'єктів обслуговування, організувати місця для паркування авто [1]. Озеленення при лікарняних ділянок є не менш актуальним, оскільки ці території використовуються для поліпшення психологічного стану не лише пацієнтів, а й соціумом загалом.

Територія Інституту Педіатрії, акушерства та гінекології ім. академіка О.М. Лук'янової – це не лише комплекс медичних закладів з озеленою територією, який відомий своїми науковими досягненнями та якісним лікуванням, а також багате історією місце. Ця територія – це історична садиба з парком, закладена київським меценатом та фармацевтом Октавієм Бельським. Нині парк служить місцем для тихих прогулянок місцевих мешканців – пенсіонерів, мам з дітьми, вечорами – молоді. На жаль, хоч і ця зелена зона знаходиться в центрі Києва, у зв'язку з недостатнім фінансуванням та не великим розголосом проблеми, має проблеми зі станом насаджень та інфраструктурою. Вона потребує підтримки, реставрації та оновлення. На фото зображено сучасний стан будівель (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Будівля приймального відділення ПАГУ (А), «Дача Хрущова» (Б)
(фото автора, 2023 р.)

На етапі проектування майбутнього ландшафтного дизайну при лікарняного парку важливо враховувати адаптацію її для осіб, які мають додаткові потреби та організувати можливість для них повноцінно користуватися територією без шкоди комфортному пересуванню та відпочинку. Все, що проектується для людини, має, безумовно, відповідати її масштабу, задовольняти її зір, смак, слух, нюх і дотик [2].

Закордонний досвід у створенні та благоустрої території лікарень демонструє сучасні тенденції, спрямовані на поліпшення фізичного та психологічного стану пацієнтів, медичного персоналу і відвідувачів. Основні напрямки включають інтеграцію природного середовища, створення сприятливих умов для відпочинку, а також використання інноваційних технологій. Ось ключові тенденції:

1. Інтеграція природи в дизайн (біофільний дизайн) є одним із головних підходів у благоустрої сучасних лікарень. Він полягає у включенні природних елементів (садів, зелених зон, водойм, дахових садів) у лікарняні комплекси. Наприклад, у США та Великобританії багато лікарень створюють сади для відпочинку пацієнтів, де вони можуть відновлювати сили після операцій або стресових процедур. Дослідження показують, що такі простори позитивно впливають на швидкість одужання.

Приклад: лікарня Maggie's Centre в Шотландії використовує озеленені внутрішні двори і природні матеріали, щоб створити спокійну і заспокійливу атмосферу для пацієнтів, які лікуються від раку (рис. 1.2) [3].

Рис. 1.2. План лікарні Maggie's Centre в Шотландії [3]

2. Терапевтичні сади й оздоровчі простори є ще однією популярною тенденцією, яка підкреслює важливість контакту з природою для поліпшення психоемоційного стану пацієнтів. Ці сади розробляються з урахуванням потреб різних категорій пацієнтів: з обмеженими можливостями, ментальними розладами тощо.

Приклад: лікарня Lucile Packard у Стенфорді (США) має сади, доступні для пацієнтів із різними фізичними потребами, які можуть проводити час на відкритому повітрі в спеціально облаштованих для цього зонах (рис 1.3) [4].

Рис. 1.3. Сади лікарні Lucile Packard у Стенфорді (США) [4]

3. Екологічна стійкість (Sustainability). Сучасні лікарняні комплекси все більше впроваджують "зелені" технології, такі як використання сонячних панелей, повторне використання води та матеріалів, створення енергоощадних будівель. Це не лише знижує витрати на утримання лікарень, але й підтримує екологічну свідомість.

Приклад: Королівська дитяча лікарня в Мельбурні (Австралія) використовує сонячні батареї, системи збору дощової води й зелений дах для покращення енергоефективності будівлі (рис. 1.4) [5].

Рис. 1.4. Сонячні панелі Королівської дитячої лікарні в Мельбурні) [5]

4. Громадські простори та зони для відпочинку. Лікарні все частіше включають у свої території громадські простори, що дозволяють не тільки пацієнтам, але й медичному персоналу та відвідувачам насолоджуватися

просторами для спілкування, роботи та відпочинку. Це можуть бути відкриті кав'ярні, тераси, місця для читання або творчості.

Приклад: лікарня Karolinska в Стокгольмі (Швеція) створила відкриті простори для відпочинку, де співробітники та відвідувачі можуть перезарядити енергію у природному середовищі [6].

5. Інноваційні технології та інтерактивні простори для покращення умов перебування в лікарні також є важливою частиною благоустрою. Наприклад, інтерактивні стіни з зображеннями природи, віртуальна реальність для пацієнтів, які не можуть вийти на вулицю, або технології керування освітленням і температурою можуть суттєво вплинути на комфорт.

Приклад: у лікарнях Норвегії використовуються інтерактивні відеосистеми, які дозволяють пацієнтам насолоджуватися віртуальними прогулянками лісами або горами.

6. Інклюзивний дизайн – простори повинні бути доступні для всіх, незалежно від фізичних можливостей. Це включає не лише пандуси і ліфти, а й тактильні напрямні, інформаційні таблички для людей із вадами зору, а також тихі зони для пацієнтів з аутизмом або сенсорними розладами. Яскравим прикладом європейського досвіду слугує реорганізація громадських просторів в Норвегії, зокрема лікарень – лікарня в Тронхеймі: «Це схоже на гарне міське середовище», – сказав Онні Ейхауг, керівник програми в Норвезькій раді дизайну. «Це не схоже на лікарню, не пахне лікарнею» (рис 1.5). За дизайн учасники проекту отримали нагороду DOGA за інновації в універсальному дизайні [25].

Рис. 1.5. Інклюзивний простір лікарні в Тронхеймі (Норвегія) [25]

7. Приклад: у національному парку «Дермансько-Острозький» (Рівненська обл.) облаштували екостежку в «Урочище Вільхава» спеціально під проведення екскурсій для людей з порушенням зору. Зокрема встановили стенди зі шрифтом Брайля, бортики та троси для переміщення (рис. 1.6) [24].

Рис. 1.6. Стенд зі шрифтом Брайля в «Урочищі Вільхава» «Дермансько-Острозький» парк [24]

8. Охорона території та організація пішохідно-транспортної інфраструктури. Реорганізація під'їздів карети швидкої допомоги, персоналу, пацієнтів та відвідувачів згідно дотримуючись чинних норм. На території закладів охорони здоров'я влаштовують окремі шляхи для під'їзду: відвідувачів

та пацієнтів; персоналу; транспорту господарського призначення; спеціалізованих санітарних автомобілів екстреної медичної допомоги [21].

Приклад: для карет швидкої допомоги Комунального підприємства Полтавського обласного центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф у жовтні 2021 р. був відкритий підземний паркінг. Це звільнило наземний простір навколо медичного закладу та нині додатково слугує укриттям для транспорту (рис. 1.7) [26].

Рис. 1.7. Газон на даху підземного паркінгу для карет швидкої допомоги Комунального підприємства Полтавського обласного центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф [26]

9. Ком'юніті-сади і волонтерські програми, в яких залучають громаду до підтримки та догляду за територіями через волонтерські програми. Це не лише знижує навантаження на персонал, а й зміцнює зв'язки між лікарнею та місцевою спільнотою.

Приклад: В 2012 році в ПАГУ за ініціативи активістів міста ініціативи «Структура» стелили новий газон [22]. В жовтні 2021 року громадська ініціатива «Києве, мий» разом з волонтерами провели акцію прибирання паркової частини території Інституту педіатрії та гінекології ім. академіка О.М. Лук'янової [23].

Отже, на територіях лікарень (будь-якого напрямлення) вкрай важливо та необхідно приділяти увагу озелененню. Варто використовувати для цього увесь можливий простір – дворики, дахи, парки при лікарнях. В реабілітації пацієнта, відновленні його здоров'я, як фізичного, так і психоемоційного, надзвичайно важливим є його комфортне перебування в лікарні, яке можливо досягти шляхом створення екопросторів. При цьому варто враховувати санітарні норми щодо зелених насаджень та водних об'єктів (якщо такі є). Парк ДУ «Інституту педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової» є територією, котра має забезпечувати комфортне перебування першочергово дітей, породілей та вагітних. Також, слід врахувати, що територія парку нині являється відкритою також для містян та гостей міста, і може бути не лише місцем для відпочинку та реабілітації, а й слугувати простором для активного соціального життя.

Для ефективної реконструкції парку при ПаГ важливо застосовувати досвід успішних проектів, як-от у лікарнях Мельбурна, Осло або Стенфорда. Ці об'єкти демонструють, як правильно облаштовані екопростори можуть створювати комфортне середовище для реабілітації пацієнтів, підтримки їх психічного та фізичного здоров'я, а також стимулювати соціальну інтеграцію. В Україні парк Дерманський є яскравим прикладом того, як інклюзивний погляд може виконувати подвійну функцію: створювати умови для цікавого та корисного проведення часу для людей з порушеннями зору, одночасно залишаючись відкритими для усієї громади.

Таким чином, реконструкція лікарняних парків і садів є не лише важливим елементом медичного процесу, а й соціальним внеском у міське середовище, сприяючи покращенню якості життя містян і загальному добробуту населення.

РОЗДІЛ 2

ОБ'ЄКТ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Характеристика об'єкту дослідження

Парк Інституту педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової знаходиться в Шевченківському районі міста Києва. Він межує з вулицями Герцена та Платона Майбороди – офіційно знаходиться за адресою – м. Київ, вул. Майбороди 8, проте адреса історичних будівель – Герцена, 14 (рис. 2.1). Парк переданий в розпорядження інституту педіатрії, акушерства та гінекології та підпорядковується Національній Академії Медичних Наук України.

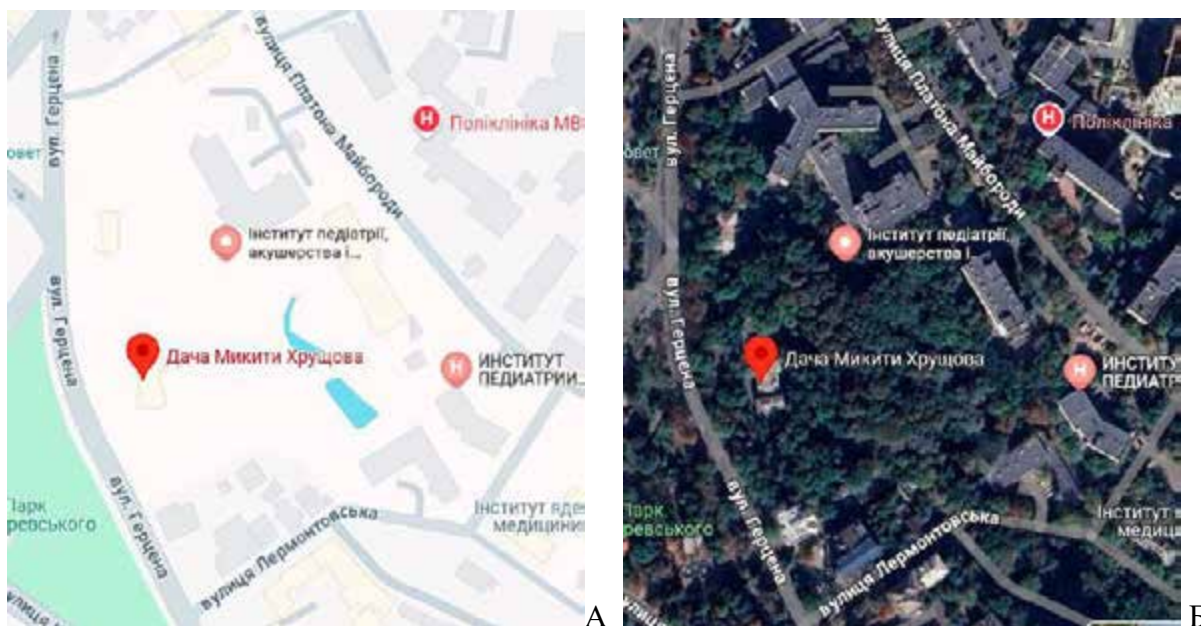

Рис. 2.1. Парк Інституту педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової на ландшафтній (А) та супутниковій картах (Б) [62]

Площа парку становить 4,5 га. Територія, яку займає парк, знаходиться у верхів'ї Кмитового яру, що забезпечує невеликий перепад висоти. Ця місцевість виглядає дуже мальовничо та створила умови для будівництва східчастих

маршрутів, містків та оглядових точок. На території парку знаходяться історичні будівлі, які внесені до обліку пам'яток архітектури та містобудування місцевого значення. Наказом по Комітету від 16.05.1994 № 10 вони внесені в список пам'ятників Шевченківського району м. Києва [27]. До них належать садиби Бельського 1893-1948 рр. та інші об'єкти з ХІХ ст.: клітка для тварин, альтанки, арка над доріжкою, «замок», кілька скульптур.

У 1934-1937 рр. на території парку була проведена глобальна реконструкція. Тоді ж були створені два штучні стави з містками, наповнені рибою. Зараз вони потребують очищення, а містки знаходяться в аварійному стані. На території парку бере початок річка Глибочиця. Нині вона захована у підземний колектор, проте є інформативна табличка у відповідному місці (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Стенд «Виток Глибочиці» встановлений керівництвом ШПАГ

З 1982 року на даній території розбудовано комплекс будівель Інституту педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової. Усі будівлі лі обладнані бомбосховищами та мають переходи між собою для персоналу. Серед них:

- а) Педіатрична клініка. Дитяча поліклініка.

- б) Акушерська та гінекологічна клініки. Жіноча консультація.
- в) Центр планування сім'ї.
- г) Підрозділи лабораторних досліджень.
- д) Будівля конференц зали.

До території ПАГУ належать також технічні приміщення, зокрема котельня та окремі будівлі ресторану, кафе, та ін. (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Схема розташування корпусів ІПАГ [9]

На жаль, з 60-70-х років не проводилась реконструкція чи ремонтні роботи. У наш час парк перебуває в стані стагнації та потребує великої реконструкції як в рослинних насадженнях, так і в архітектурних спорудах. Історичні будівлі потребують реставрації, а медичні корпуси – ремонту. Зелені насадження потребують оновлення, розчищення чагарників та підпорядкування загальній дизайнерській ідеї.

Соціальний благоустрій парку знаходиться також в незадовільному стані. Лави та сміттєві урни – в недостатній кількості. Прибирання території та вивіз сміття проводиться нерегулярно. У парку потрібно замінювати асфальтове покриття доріжок, сходи, ремонтувати альтанки, містки, скульптури та інженерне забезпечення (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Арковий місток над яровою боковою западиною (А); бетонні сходи (Б) (фото автора, 2023 р.)

На сьогодні електроенергія, тепло- та водопостачання надаються за договором із КРА Шевченківського району. Мережі для будівель Інституту, історичних маєтків та території парку об'єднані з єдиною котельнею. Послуги постачають компанії «Київенерго» та «Київводоканал». Раніше на території парку діяли три фонтани, система поливу та освітлення доріжок і загальної території, які наразі майже не функціонують. Відновлення потребують фонтани та освітлення (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Фонтан біля корпусу №5 (А), Труби ситеми водозабезпечення (Б), Фонтан поряд з центральною алеєю (зміни в стані протягом 10 років) (В) [63]

До позитивних сторін оцінки стану парку та загальної ситуації відноситься:

- а) зручна транспортна розв'язка місце відпочинку для киян, туристів, а не лише місцевих мешканців;
- б) зелена зона дорослі дерева, цікаві екземпляри;
- в) природний горбистий ландшафт;
- г) відкритість адміністрації Інституту до співпраці;
- д) подальше обслуговування території парку можуть здійснювати силами персоналу – в штаті є садівники, прибиральники територія поділена на сектори, які закріплено за відділеннями.

При проектуванні та реконструкції території парку варто врахувати усі історичні, соціальні аспекти та санітарно – безпекові норми. Перш ніж робити висновки та повністю оновлювати зелені насадження варто провести детальні дослідження і зберегти вікові дерева та врахувати, що первісний план парку опирався на англійський стиль.

Одним із ключових завдань для забезпечення екологічної складової сталого розвитку в урбанізованих ландшафтах України є охорона, збереження та покращення стану зелених насаджень, а також розширення їхньої корисної дії. Основним «фундаментом» при створенні будь-яких паркових об'єктів є насадження. Ключовими елементами є деревні рослини, що ділять територію об'єкту на певні зони, а з іншої сторони поєднують усі зони в загальну композицію. Також насадження виконують санітарно-екологічні функції та створюють сприятливий мікроклімат. Зелені насадження являють собою сукупність трав'янистих та дерев'янистих рослин, які використовуються в композиційних елементах під час створення садово-паркових об'єктів. Хоч насадження в ПАГУ мають не ідеальний стан, але різноманітні за своїм наповненням. Присутні наступні види зелених насаджень: деревні групи, кущові групи, рядові посадки, живоплоти, квітники, газони, панорамні точки.

Асортимент рослинності досить широкий. При інвентаризації було виявлено види хвойних та листяних дерев, кущі. Частина насаджень – красивоkvітучі. Деревні групи складаються переважно з клена гостролистого (*Acer platanoides* L.) – 178 дерев, робінії псевдоакації (*Robinia pseudoacacia* L.) – 59, липи дрібнолистої (*Tilia cordata* Mill.) – 26, тополі білої (*Populus alba* L.) – 19, сливи розлогої (*Prunus cerasifera* Lecoq & Lamotte) – 16, ясена звичайного (*Fraxinus excelsior* L.) – 15, берези повислої (*Betula pendula* Roth.) – 1, гіркокаштана звичайного (*Aesculus hippocastanum* L.) – 9, граба звичайного (*Carpinus betulus* L.) – 7 та в'яза гладкого (*Ulmus laevis* Pall.) – 7. В невеликій кількості є платани (*Platanus* L.) – потенційно вікові дерева – діаметр стовбура на висоті 1,3 м сягає 4 м), дуб черешчатий (*Quercus robur* 'Fastigiata' L.), павловнія (*Paulownia tomentosa*), магнолія суланжа (*Magnolia × soulangeana*), ірга канадська (*Amelanchier lamarckii*), черемха звичайна (*Prunus padus* L.) та вишня звичайна (*Prunus cerasus* L.). Серед вічнозелених насаджень переважно ялини колючі (*Picea pungens* Engelm) – 30 дерев та сосни звичайні (*Pinus sylvestris* L.) – 16. Поодинокі представлені ялиця біла (*Abies alba* Mill.), туя західна (*Thuja occidentalis* L.) і тис ягідний (*Taxus baccata* L.).

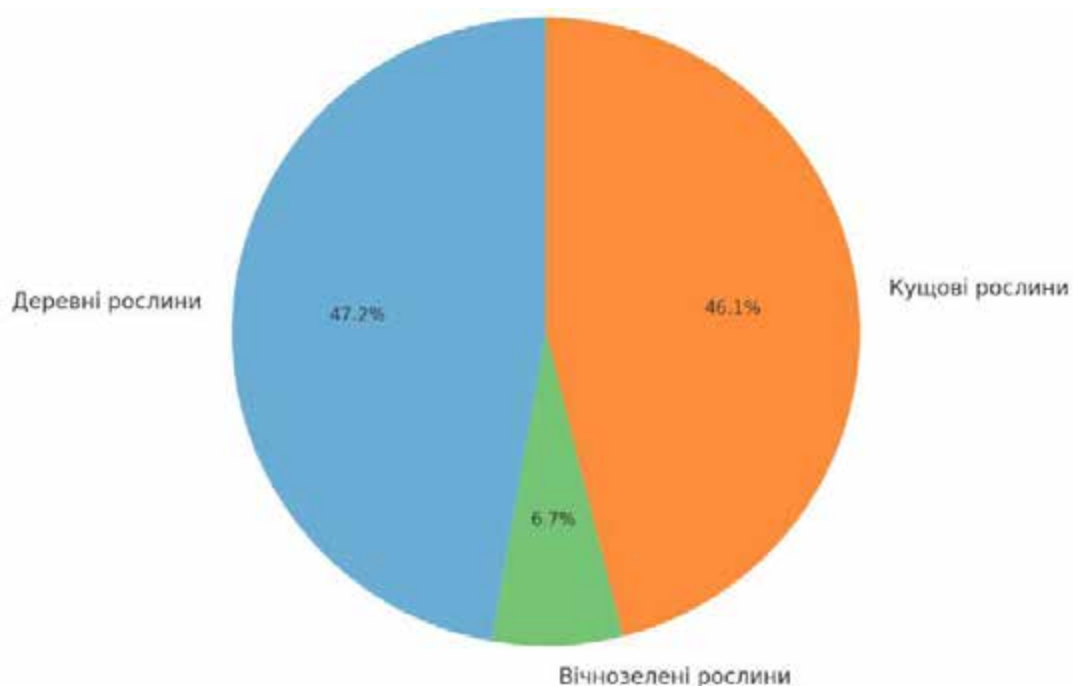

Рис. 2.6. Розподіл дерев за життєвими формами

Бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.) – 25 шт., рододендрони (*Rhododendron*) – 1, бузина чорна (*Sambucus nigra* L.) – 10, жимолость Маака (*Lonicera maackii* L.) – 1, чубушник вінцевий (*Philadelphus coronarius* L.) – 6, дерен звичайний (*Cornus mas* L.) – 1 шт. складають кущові і чагарникові масиви. Близько 300 рослин бірючини звичайної утворюють живопліт на території ПАГУ. Всього виявлено 429 дерев та 361 кущ (рис. 2.6).

Оскільки основний розквіт парку припадає на 40-ві роки ХХ ст., основній масі дерев від 30 до 80+ років, частина з яких – хворі. По всій території спостерігається розростання чагарникової рослинності. Внаслідок хаотичного насадження території впродовж останніх десятиліть парк потребує санітарного розчищення. Газони та квітники періодично отримують певний догляд, але не налагоджена система поливу та відсутність повноцінного дренажу призводить до загибелі насаджень.

Окрему увагу варто приділили платанам, що знаходяться на території ПАГУ. Серед всієї рослинності платани виділяються своїм розміром та декоративністю. Після аналізу цих дерев, отримали наступні дані – обхват стовбура на висоті 1,3 м становить 400 см. Розраховуючи за формулою $L = K * C$, можна припустити, що платану може бути 120 років (його міг посадити ще власник садиби). Тому це може бути підставою зареєструвати на території парку ПАГ старовікове дерево (рис. 2.7).

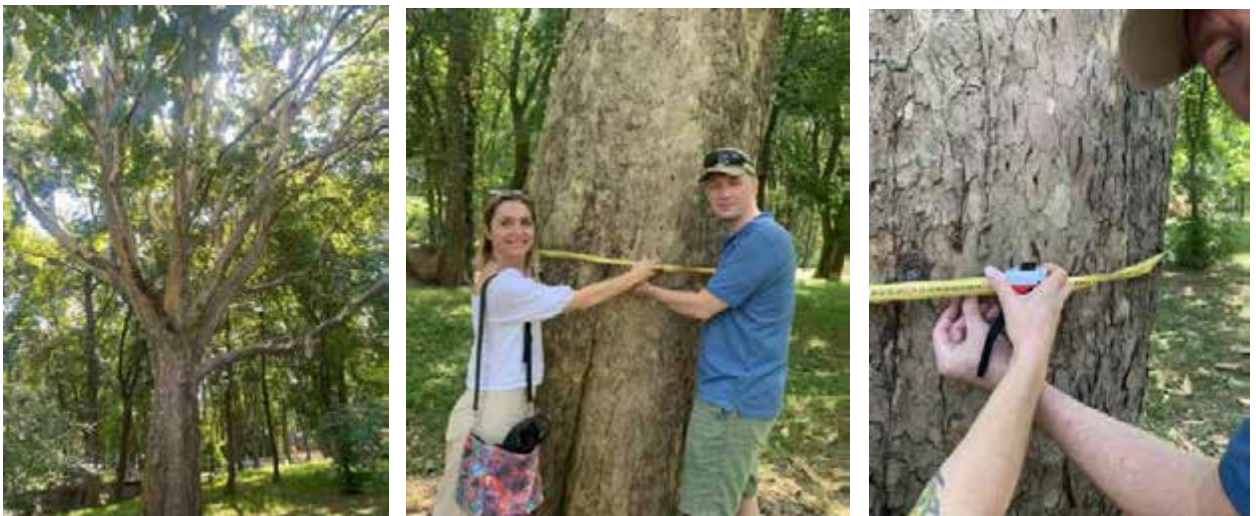

Рис 2.7. Потенційно старовинний платан в парку (фото автора, 2024 р.)

Через парк за роки створення та під час великої реставрації 1937 р. було прокладено безліч асфальтованих доріжок. Частково в парку присутні ґрунтові стежки. У зв'язку з великим терміном експлуатації, відсутності належного догляду дорожнє покриття та асфальтові доріжки знаходяться в незадовільному стані, у деяких місцях покриття не залишилось, лише бордюри (рис. 2.8).

Рис 2.8. Одна з головних прогулянкових стежок без покриття (фото автора, 2023 р.)

Через ставки та деякі западини по території парку були побудовані місточки. Над деяким стежками є декоративні арки. Зараз вони всі знаходяться в аварійному стані (рис. 2.9).

Рис. 2.9. Місток через р. Глибочицю [57].

Під час створення парку, ще в ХІХ ст., Бельським, територія була прикрашена альтанками, декоративними балюстрадами та скульптурами, котрі потребують термінової реставрації (рис. 2.10).

Рис. 2.10. Декоративні балюстади містків та скульптура «Лев» (фото автора. 2023 р.)

Тож, можна зазначити що парк ДУ «Інституту педіатрії, акушерства та гінекології ім. академіка О.М. Лук'янової НАМН Уераїни в м. Києві» має глибоке коріння та незворотні історичні етапи в різні періоди розвитку парку. Тому для історичної спадщини Києва, а також і України, є важливим зберегти та відновити територію парку для майбутніх поколінь.

2.2. Природні умови району досліджень

Київ знаходиться в межах помірно-континентального клімату. Тут переважно тепле літо та м'яка зима. На погодні умови впливає переважаюча кількість антициклонів, які забезпечують стійку малохмарну погоду. Проте, Київ належить до районів з достатнім рівнем зволоженості – до 70% опадів припадає на теплий період. В зимовий період можливе випадіння снігового покриву середньою висотою 20-440 см (рис. 2.10, А) [28]. Проте, прослідковується зміна річного КВБ (кліматичного водного балансу) (рис. 2.10, Б). Графік за 1961–

2015 рр. по регіонах України свідчить про збільшення різниці між річною кількістю опадів та сумарним випаровуванням (рис. 2.10, В).

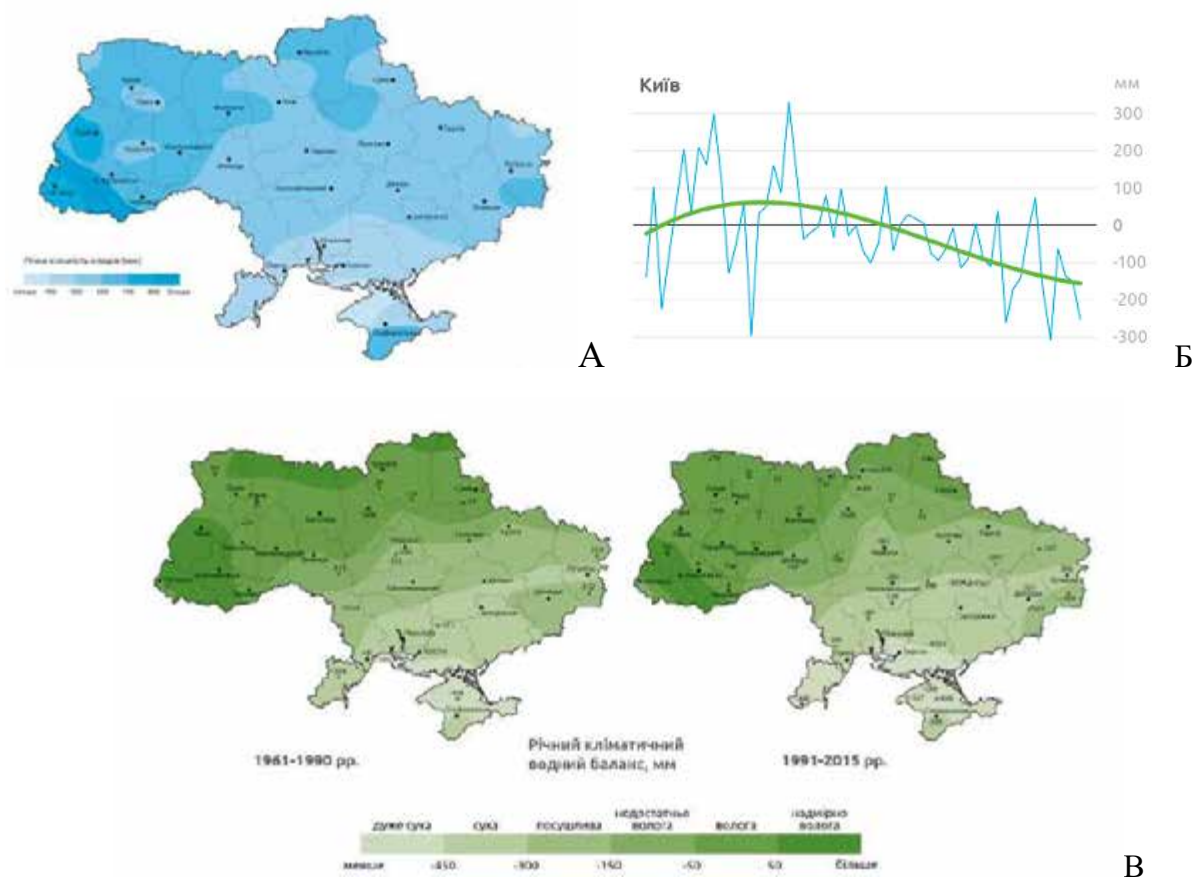

Рис. 2.10. Річна кількість опадів (А), графік зміни річного КВБ (Б), карта річного КВБ (В) [55]

Київ розташований на горбистій місцевості, що створює невеликий перепад висот до 100 м між найвищою і найнижчою точками. Це сприяє тому, що взимку охолоджене повітря спускається вниз, здебільшого в долини річок, знижуючи температуру. У центральній частині міста зазвичай на кілька градусів тепліше, ніж на околицях. Характерним є те, що сонячне світло зазвичай краще прогріває південну частину міста, оскільки Сонце світить майже завжди з півдня. Індекс сонячного випромінювання протягом року змінюється від 300 МДж/м² до 1720 МДж/м². Сумарна річна сонячна радіація знаходиться в межах 3800 – 4200 МДж/м² (рис. 2.11) [64].

Рис. 2.11. Карта сумарної річної сонячної радіації [64]

Враховуючи кліматичні зміни відслідковується потепління та тривалі антициклони у літній сезон. Зокрема за останні роки середньорічна температура вже перевищує 9°C . Найтеплішою виявилась зима 2019-2020 рр., а літо – 2024 р.

Шевченківський район – один із центральних та найменших у Києві. На півночі він межує з Подільським районом, на півдні – з Солом'янським, на південному сході – з Голосіївським районом Києва. Святошинський район межує з Шевченківським з заходу, Печерський – зі сходу.

Шевченківський район має складний рельєф, оскільки простягається по схилах київських гір: Старокиївської, Михайлівської, Щекавиці, Юрковиці, Андріївської, Кудрявця та Дитинки. Висота деяких з них перевищує 180 м. Водночас через район пролягає кілька ярів, які пологою стороною направлені у бік Подолу: Афанасівський, Смородинський, Вознесенський, Вовчий, Кмитів (рис. 2.12).

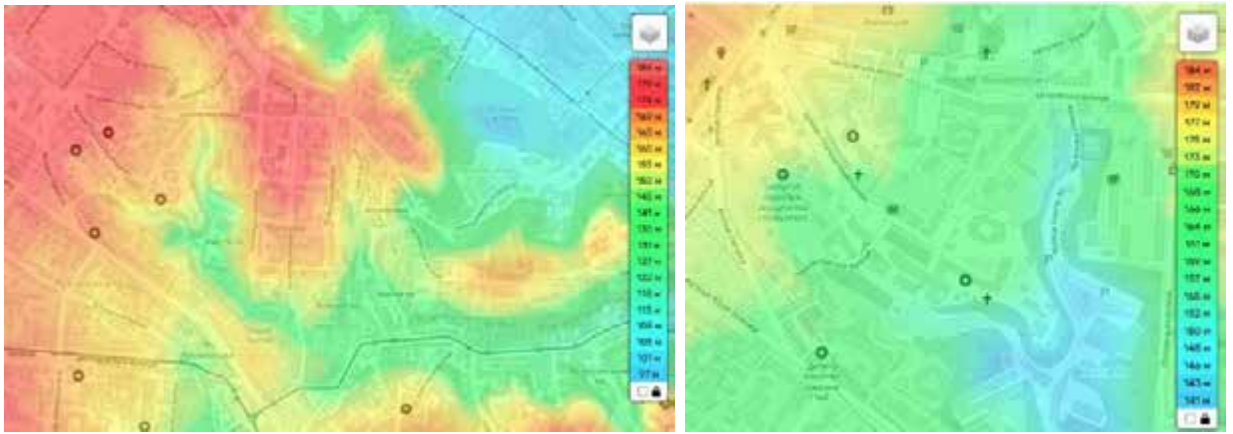

Рис. 2.12. Топографічна карта Шевченківського району та ПАГУ [56]

Саме парк ДУ Інституту педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової знаходиться у верхів'ї Кмитового яру. На разі щільні зелені насадження схилом яру стримують ерозійні процеси, проте є утворені бокові западини, в яких у весняно-осінній сезон, та під час сильних злив збирається вода.

Територія м. Київ знаходиться в межах Українського кристалічного щита, що створює помірні умови для утворення підземних вод. Проте присутні природні водні системи – річки, які утворюють загальну протяжність 104,28 км, та озера. Через Шевченківський район протікає р. Глибочиця з притокою Кудрявець, котра бере свій початок на території ПАГУ та закрита у підземний колектор. Також до водної мережі Шевченківського району належать річки Сирець та Либідь – за розпорядженням Київської міської державної адміністрації № 111 від 04.02.2009 р. «Про передачу на баланс та закріплення за КП «Плесо» водних об'єктів та оформлення земель водного фонду м. Києва» [29].

На території Шевченківського району є штучні водойми – Сирецькі ставки та стави ПАГУ, які зараз знаходяться в незадовільному стані та потребують очищення, а навколишня територія капремонту. Проте, це може бути реалізовано, зокрема шляхом приєднання їх до р. Глибочиця. Попередньо варто звернути увагу на проект Водної рамкової директиви ЄС (ВРД ЄС) про прийняття Водної стратегії до 2050 р. та звільнити малі річки, зокрема і р. Глибочиця з притокою з колектору [46]. Законопроекти та відповідні укази на

даний момент вже підписані та задокументована участь України в цій екологічній ініціативі. Зокрема, 25 вересня 2015 року всі держави-члени ООН, включно з Україною, ухвалили резолюцію Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», затвердивши 17 цілей сталого розвитку (ЦСР) для країн світу, зокрема ЦСР 6 – «Чиста вода та належна санітарія» [47]. Для реалізації цього плану, а також з метою підтримки сталого розвитку економіки, громадянського суспільства та забезпечення прав громадян, у 2019 році в Україні було підписано відповідний Указ Президента [48]. Виконання плану забезпечить відновлення гідроекосистеми, підвищить екологічність парку та забезпечить достатню зволоженість району. Але, з іншого боку, близькість пролягання ґрунтових вод та безпосередньо в даний момент проходження під землею річки створює умови для затримання вологи в бокових ярових западинах, що в свою чергу створює потребу у використанні продуманих дренажних систем задля збереження історичних пам'яток, будівель медичного закладу та догляду за зеленими насадженнями.

Ґрунтові покриви в межах міста належать до двох груп – антропогенного освоєння (змінені забудовою, виробництвом та інфраструктурою) та природні (переважно лісостепових формацій). Межі Придніпровської височини тут зустрічаються Придніпровською низовиною, а Полісся з Лісостепом, що створює особливі природні умови Києва та його околиць – до високого правого берега Дніпра прилягає лівобережна долина. Якраз в районі Києва проходить північна межа поширення (1-20 м) лесу. Геологи проводять межу через ст. Жуляни, х. Виселки, Деміївку, Совки (балка), балку Мокрої вулиці, ст. Київ, вул. Дмитрівську, верхів'я Глибочицької балки і до Бабиного яру. За межею лесів поширені піщані відклади, що утворюють так званий зандровий ландшафт [30]. Загалом ґрунти м. Київ є середньо кислими згідно картографічних ресурсів [40]. Тому, при вирощуванні культивованих рослин варто враховувати цей фактор та застосовувати за потреби хімічну меліорацію, щоб створити умови для вирощування певних сортів декоративних рослин.

На території Шевченківського району Києва розширені здебільшого сірі лісові ґрунти, які є типовими для цього регіону. Вони сформовані через вплив лісової широколистяної рослинності, мають середній рівень родючості, але значно змінені через урбанізацію. Також трапляються темно- та світло-суглинкові лісові ґрунти та супіщані ґрунти, сформовані за рахунок листяних лісів та різнотравно-злакової рослинності [30]. Оскільки Кмитів яр є частиною Глибочицької балки, то зустрічаються піщано-глинисті відкладення. Для детального аналізу використовувались онлайн карти [39].

Сильний техногенний вплив призводить до забруднення важкими металами, переважно мідь, свинець та цинк, мікропластиком, а також засолення ґрунтів. Державний проєкт щодо аналізу стану ґрунтів із 123 точок по м. Київ показав потребу у очищенні відновленні родючого ґрунтового покриву, але близькість зон різного рівня забрудненості та постійний антропогенний вплив потребують комплексного підходу до розв'язання питання [28]. Що стосується ґрунтових покривів на території парку ШАГ в м. Києві, то вони придатні для оновлення зелених насаджень парку, оскільки тут знаходяться фактично необроблені ґрунти, котрі з XIX ст. використовуються лише для насаджень паркової рослинності.

2.3. Програма досліджень

З огляду на історичну цінність комплексу особняків Бельського, закладеним парком та облаштування «Дач» радянського керівництва, роботи з його реконструкції потребують особливо ретельного підходу до кожного елемента. Це передбачає врахування архітектурної, містобудівної та культурної значущості парку, збереження оригінальних та природних ландшафтних особливостей, підсилення його естетичних та функціональних характеристик. Проведене дослідження включає збір первинної інформації про історію створення садово-паркового об'єкта, його площу, розташування та кількість споруд на території, а також наявність зон для відпочинку відвідувачів, кількість

існуючих квітників і зелених насаджень загалом, наявність малих архітектурних форм та елементів благоустрою.

Для підготовки реконструкції було проведено комплексне дослідження, що включало передпроектний аналіз, охоплюючи історичні, функціональні, архітектурно-планувальні та ландшафтні аспекти, а також аналіз благоустрою території. Крім того, була здійснена інвентаризація дерев та натурні обстеження парку, зібрані й проаналізовані публіцистичні та наукові джерела. При інвентаризації було проведено підготовчі роботи: оцінка наявної інформації та планів досліджуваної території, звірка з реальним станом насаджень. Під час польових робіт було проаналізовано та зафіксовано стан усіх елементів паркової композиції.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЛАНДШАФТНОГО ОБ'ЄКТА

3.1. Ретроспективний аналіз

Ретроспективний аналіз – це метод оцінки минулих подій або діяльності з метою зрозуміти причини, наслідки та дії, що призвели до поточного стану. Такий аналіз використовується для отримання уроків з минулих помилок чи успіхів і покращення майбутніх процесів.

Парк закритого типу, який розташований на території Державної установи «Інститут педіатрії, акушерства та гінекології імені академіка О.М. Лук'янової» (адреса: м. Київ, вул. Майбороди, 8), має довгу та цікаву історію, що починається ще в кінці ХІХ століття. Його розвиток відображає зміни в політичному та соціальному житті Києва, а також містить важливі архітектурні й культурні елементи, які донині зберігають історичну цінність.

Ретроспективне дослідження розпочинається з заснування парку Октавіаном Бельським (1889 рік). Октавій Більський (Бельський) був видатним українським меценатом, підприємцем та культурним діячем, чия діяльність на початку ХХ століття залишила значний слід в історії Києва та України. Хоча про його життя відомо не так багато, його внесок у розвиток української культури, науки та освіти був надзвичайно важливим.

У 1889 році аптекар Октавіан Бельський придбав ділянку землі на Лук'янівці. На цій же території брала початок р. Глибочиця. У той час річка мала безліч неофіційних назв через свою здатність забирати з берегів бруд, що створювало непривабливий вигляд водойми (рис 3.1). Район на той час був малозаселеним, але й були перспективи для розширення за рахунок його території Києва.

Річка Глибочиця (Глибочицька канава) 1890 р. (поблизу нинішньої вул. Пимоненка)

Рис. 3.1. Фото р. Глибочиця та околиць 1890 р. [49]

Бельський був успішним і заможним підприємцем, і на цій землі він побудував два розкішних маєтки. Маєтки Бельського були побудовані з дотриманням архітектурних стандартів того часу і розташовувалися в оточенні чудових зелених насаджень, що стали основою для майбутнього парку (рис. 3.2). Парк при маєтках був розбитий з особливою увагою до ландшафтного дизайну, з численними доріжками, деревами та декоративними елементами, що надавали їм особливого статусу. Територія стала відомою своєю красою і значним розмахом, приваблюючи місцеву еліту.

Рис. 3.2. Фото маєтків О. Бельського [50]

В історії парку можна виділити наступні етапи:

1. Націоналізація та радянський період (після 1917 року). Після Жовтневої революції 1917 року, коли майже всі приватні володіння в Україні були націоналізовані, маєтки Бельського та прилеглий парк перейшли у власність держави. У цей час територія набула нових функцій і стала резиденцією для політичних діячів. У 1922 році садибу спіткала така ж доля. Світлою сторінкою в історичному контексті цієї території було створення в 1929 році інституту

охорони материнства та дитинства, згодом був інтегрований у сучасний інститут, основною місією якого стало здоров'я матері та дитини. Завдяки діяльності інституту парк відкрили для містян, щоправда ненадовго. Через кілька років почалась політична історія парку – його перетворили на режимний об'єкт. З 1934 року в колишньому прибутковому (п'ятикімнатному) будинку оселився глава каральних органів в Україні, один з організаторів Голодомору Всеволод Балицький [30]. За його ініціативи також відбувся переїзд столиці УСРР із Харкова до Києва. Дачу – садибу, яку він отримав у користування «за заслуги», він облаштував по-багатому. На ремонт було витрачено близько мільйона карбованців. Кошти «виписувались» за фіктивними рапортами з «особливого фонду».

В 1937 році Балицького розстріляли, а садибу облаштували як табір відпочинку для дітей співробітників НКВС. Тогочасні німецькі карти засвідчують це місце як важливий урядовий об'єкт (рис. 3.3).

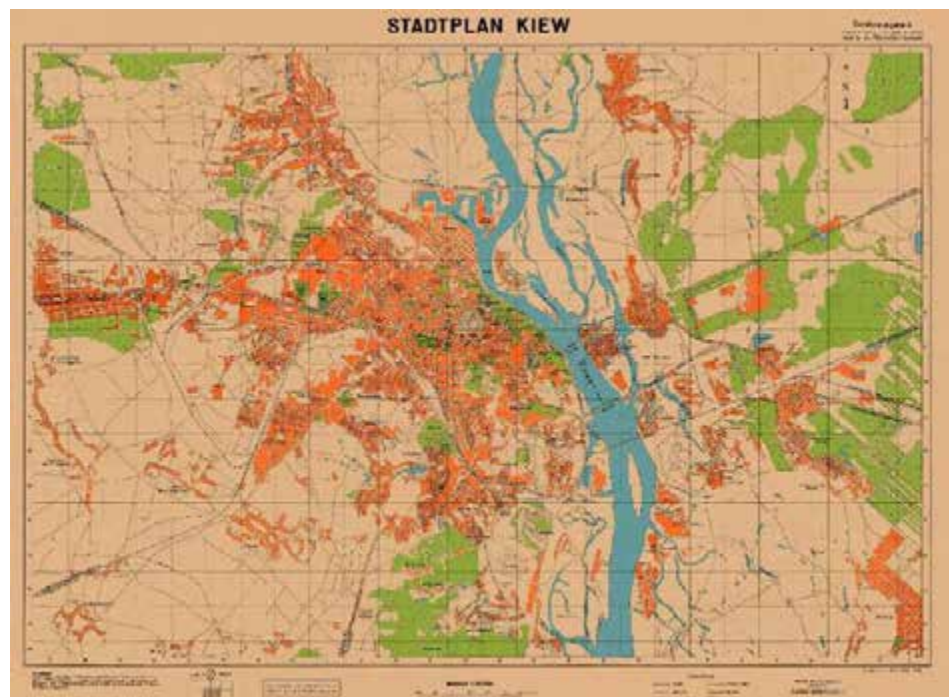

Рис. 3.3. Німецька карта Києва 1941 року, окупаційна, німецька мапа Києва [52]

2. Микита Хрущов та період Другої світової війни (1943 рік). Після звільнення Києва від нацистської окупації в 1943 році до одного з маєтків на

території парку переїхав перший секретар ЦК Компартії України – Микита Хрущов. Після обстрілу його помешкання на Павлівській вулиці, 9 закрита територія парку була безпечнішою та легше охоронялась. Хрущов жив на території парку аж до свого переведення на вищі політичні посади в Москву. За спогадами доньки Хрущова, Ради, – в парку садиби завжди було чути пташиний спів і батько записував на магнітофон солов'їні співи. Імовірно з того ж часу для Хрущова в парку організували зоокуток. Залишки великої клітки досі знаходяться у парку (рис. 3.4). За переказами там проживали чи то павичі, чи фазани, а можливо й ведмідь.

Рис. 3.4. Клітки зоокутка (фото автора, 2023 р.)

3. Наступним власником дачі став Петро Шелест. У 1963 році він оселився в садибі, обійнявши високі посади в керівництві. Він підтримував ідею економічного паритету між Москвою та Києвом, що сприймалося радянським керівництвом як надто «націоналістична». У 1972 році його було усунено з посади за цю позицію.

4. Передача території садиб у користування Інституту педіатрії, акушерства і гінекології відбулась у 1978 р. Відтоді особняки займають адміністрація інституту, Український центр планування сім'ї, відділення психологічної підготовки до пологів – особняк праворуч від входу зі сторони Герцена. На території почали будівництво корпусів ПАГУ (Пологовий будинок Академії наук України). Будівництво нових корпусів сильно змінило первісний вигляд садиби і значною мірою порушило її оригінальну естетику. Проте,

частина території садиби, зокрема сад із різноманітними квітучими рослинами, збереглася. У травні, коли цвіте бузок та інші рослини, садиба перетворювалася на справжній райський сад, що привертало увагу місцевих мешканців. Багато хто з тих, кому вдалося потрапити на територію ПАГУ, захоплювався мальовничими краєвидами та багатством природи, яке ще залишилось з часів Бельського.

Сьогодні садиба є частиною міської інфраструктури і, хоч значна частина її території була змінена під час радянської перебудови, вона залишається історичною пам'яткою, яка несе в собі сліди різних епох київської історії. Садиба Бельського, хоча і втратила частину своєї первісної розкоші, продовжує жити у спогадах і враженнях тих, хто мав можливість бачити її у всі часи, коли вона ще зберігала свій оригінальний шарм.

Відновлення парку біля Пологового будинку Академії наук України (ПАГ) є важливим завданням для збереження історичної спадщини та створення привабливого міського простору. Щоб досягти цього, потрібно комплексно підходити до оцінки сучасного стану парку, розробки плану відновлення та збереження історичних пам'яток.

Документи, котрі засвідчують історичний статус садиб і парку: з 1994 року комплекс внесений до списку пам'яток Шевченківського району Києва та з 25 червня 2011 року будівлі внесені до обліку пам'яток архітектури та містобудування місцевого значення – Наказ Головного управління охорони культурної спадщини № 10/38-11 [27]. Проте суспільний розголос, петиції щодо збереження будівель і парку не принесли великих змін. Петиція №9590 Просимо зберегти та реконструювати старовинні садиби Бельського та парк за адресою вулиця Герцена, 16 зібрано 1032 підписи [33] та Петиція №10952 Відновити та провести реконструкцію парку у витoku річки Глибочиця, Кмитів яр – було зібрано лише 227 підписів [34].

Активне користування будівлями та час не привносять позитивного руху щодо їх збереження. На стінах 5 корпусу видніються тріщини, штукатурка та шари фарби обвалюються (рис. 3.5). Подекуди відпала ліпнина. Комерційне

використання об'єкта призвело до заміни дерев'яного ганку та частини вікон на пластикові. Будівля потребує реставрації і відновлення первісного вигляду.

Рис. 3.5. Стан 5 корпусу (фото автора, 2024 р.)

Маєток ліворуч відносно лінії забудови знаходиться в гіршому стані (рис. 3.6). Зараз він не використовується як комерційне приміщення.

Рис. 3.6. Стан 5 корпусу (фото автора, 2024 р.)

У 2015 році волонтерами спільноти «Захоплюючий Київ» було відфотографовано, задокументовано та внесено до переліку історичних об'єктів столиці [32].

Навесні того ж року активісти з громадської ініціативи «Структура» розпочали проєкт з благоустрою території парку, зокрема його частини, відомої як «Дача» [36]. Ця ініціатива має на меті не тільки збереження історичного вигляду парку, але й створення умов для його комфортного використання як місця для відпочинку та рекреації. Проєкт включає заходи з озеленення, догляду за деревами, відновлення лавочок, доріжок та інших елементів парку.

Ініціатива «Структура» також ставить перед собою завдання зробити парк доступнішим для місцевих мешканців, перетворюючи його на простір для громадських подій, культурних заходів і активного відпочинку. Це також сприяє відновленню історичного контексту та залученню громадськості до процесу збереження культурної спадщини. Зокрема у парку був проведений Тедді-Пікнік у стилі ретро-романтики [35].

Важливо зазначити, що також була спроба організації простору закордонним коштом. Фінансувався проєкт «Відновлення реабілітаційного центру для вагітних жінок та дітей зі стресом після війни, м.Київ у 2017-2019 рр.», проте масштабних робіт не було проведено і більше уваги приділялось організації простору в середині відведених приміщень [38].

Сьогодні парк залишається популярним серед пацієнтів ШАГУ, а також серед місцевих жителів, зокрема мам із дітьми, які часто приходять сюди для відпочинку. Попри його важливу соціальну роль, парк потребує значної реконструкції та оновлення. Застаріла інфраструктура, недоліки в догляді за зеленими насадженнями й брак фінансування для модернізації створюють труднощі для збереження його повного потенціалу.

Попри фінансові труднощі, які постають на шляху повної реконструкції парку, громадські ініціативи, такі як «Структура», відкривають перспективи для його відновлення та розвитку. Завдяки історичній важливості парку та його

популярності серед місцевих жителів і пацієнтів ШАГу, цей простір має потенціал стати ключовою рекреаційною та культурною зоною Лук'янівки.

Парк на території ШАГу є не тільки важливим історичним об'єктом, а й значущим рекреаційним простором у сучасному Києві. Його історія, пов'язана з видатними постатями, такими як Октавіан Бельський, Всеволод Балицький та Микита Хрущов, робить його важливим елементом культурної спадщини міста. Водночас парк продовжує відігравати важливу роль у житті пацієнтів Інституту та місцевих жителів, надаючи їм можливість для відпочинку й оздоровлення.

3.2. Історико-архітектурна оцінка

Парк на території Лук'янівки був заснований у 1889 році аптекарем Октавіаном Бельським, що свідчить про його початкове значення як приватного елітного маєтку. Цей період в історії Києва характеризувався активним розвитком заможної забудови, коли заможні кияни будували власні резиденції в зелених районах на околицях міста. Маєтки Бельського, та створений при них парк відображали моду свого часу, коли приватні володіння забезпечували власникам не лише комфорт, а й статус у суспільстві.

Архітектором особняків виступив популярний на той час Микола Казанцев, котрий є автором багатьох будівель у Києві.

Отже, садиба складається з двох головних будівель:

а) Особняк (корпус № 5) — одноповерхова будівля у стилі неоренесансу, зведена в 1893 році. Вона має вальмовий дах і плоскі перекриття, її зовнішній вигляд відрізняється симетричним фасадом і пілястрами з декоративними елементами у вигляді фестонів і гірлянд (рис. 3.7).

Рис. 3.7. Особняк (корпус № 5) [32]

б) "Дача Хрущова" (корпус № 6) – прибутковий будинок, розташований праворуч від особняка. Це п'ятикімнатна будівля, побудована з урахуванням естетики території та сусідства до головного особняка (рис. 3.8). Будинок має два поверхи, де в 1948 році побудували ризаліти. Будівля має характерні елементи неоренесансного декору: пілястри, архівольти, жіночі маскарони й гіпсові орнаменти.

Рис. 3.8. "Дача Хрущова" (корпус № 6) [32]

Мережа технічних будівель садиб на жаль не збереглася.

Комплекс будівель і парку створював був справжній оазис. Густа зелень, мережа стежок, містки через р. Глибочицю і невеликі ярові западини і альтанки створювали атмосферу відпочинку та затишку. Зелена зона парку, яка включала

дерева, квітники, пішохідні доріжки та альтанки, була спроектована відповідно до принципів ландшафтного мистецтва XIX століття, коли популярними були англійські сади з вільним розташуванням рослин та акцентом на природній красі ландшафту. Це надавало маєтку вигляду простору для відпочинку та роздумів, що було поширеною практикою серед багатих міських жителів того часу. Маєтки Октавіана Бельського були важливими прикладами тогочасної міської архітектури, яка відзначалася елегантністю. Хоча самі маєтки до сьогодні не збереглися в оригінальному вигляді, прослідковується архітектурна велич цих будівель, вдалі архітектурні та садово-паркові рішення.

Після націоналізації в 1917 році, територія маєтків набула нового політичного значення. Це перетворило парк на частину резиденційного комплексу для політичних діячів. У цей період парк стає символом влади й одночасно втіленням нової радянської естетики, яка поєднувала функціональність із простотою. Згодом тут мешкали впливові державні діячі, такі як Всеволод Балицький та Микита Хрущов.

Всеволод Балицький – нарком внутрішніх справ, один з організаторів голодомору володів садибою у 1934-1937 рр. Він ініціював облаштування в парку ставків, додаткових містків, фонтанів, альтанок, встановлення паркових скульптур. За його замовленням стіни садиби оздоблювались атласом і закупувались меблі з червоного дерева. Також, у 1925 р., за його наказом було перебудовано задній фасад Яковом Ароновичем Штейнбергом – згодом архітектором, професором, викладачем Харківського художнього та Київського інженерно-будівельного інститутів (рис. 3.9) [30].

*Масток Балицького – Задній фасад. – Побудований 1925 р.
єврейсь Штейнбергом*

Рис. 3.9. Задній фасад садиби (корпус №5) [30]

Переїзд у кінці 1943 р. у резиденцію Микити Хрущова призвів до появи елементів радянської стилістики, яка була спрямована на утилітарність і простоту. Будівлі продовжували втрачати первісний витончений вигляд. Проте частина зелених насаджень та стави збереглися, що дозволило зберегти певну спадкоємність з попередніми епохами (рис. 3.10).

Рис. 3.10. Фото М. Хрущова на містку штучного ставу на території садиби [51]

У 1970-х роках парк передали Інституту педіатрії, акушерства і гінекології, що свідчить про зміну його соціального значення. Він стає частиною медичної

інфраструктури, набуваючи нової функції – рекреаційного простору для пацієнтів і місцевих жителів. Історична цінність парку полягає в тому, що він зберігає пам'ять про різні етапи розвитку Києва, від елітного передмістя до радянського періоду й до сучасності.

Найбільше змін принесло спорудження корпусів Пологового будинку Академії наук України. Це будівництво було частиною плану модернізації Києва, який включав зведення стандартних бетонних конструкцій. Їх архітектурний стиль належав до радянського бруталізму, що став типовим для радянської архітектури того часу (рис. 3.11).

Рис. 3.11. Щойно зведені нові корпуси ПАГУ 80-ті рр. [50]

Згодом, на стінах одного із корпусів – лабораторії патоморфології, була створена мозаїка. На жаль, дані про автора та конкретний рік створення цього художнього елемента не зберігаються в загальному доступі. Проте, варто зазначити, що стилістика відмовідає мозаїкам, створеним за часів СРСР прилизно 80-х років та має однозначно позитивний вплив на зовнішній вигляд будівлі та її психоемоційне сприйняття (рис. 3.12). Тому потрібно провести окреме дослідження та зберегти даний витвір мистецтва.

Рис. 3.12. Мозаїка на стінах лабораторії патоморфології, автор невідомий [14]

Будівництво нових корпусів змінило план зонування парку. Для персоналу медичного закладу було організовано карту під'їзду, для пацієнтів та відвідувачів – оновлена карта зони відпочинку.

3.3. Композиційно-ландшафтна оцінка території

Ландшафт парку – одна з ключових компонентів його архітектурної цінності. Зелені насадження є одним з основних елементів об'ємно-просторової організації паркової зони. Прилеглий до Пологового будинку Академії наук України парк створювався як гармонійне поєднання природи й архітектури, що відповідало моді на пейзажні парки кінця XIX століття. В Україні пейзажні (іррегулярні) парки збереглися і навіть сьогодні користуються популярністю. До прикладу, дендропарки «Софіївка» в Умані (рис. 3.13) чи «Олександрія» (рис. 3.14) в Білій Церкві. Плани цих парків подібні між собою, як і загальний вигляд. Проте, на відміну від колишнього парку Октавіана Бельського, вони є доглянутими.

Рис 3.13. План дендропарку «Софіївка» [58]

Рис 3.14. План дендропарку «Олександрія» [61]

Оригінальне планування нашого парку також має схожість з наведеними зразками паркового мистецтва, але нинішній вигляд змінений завдяки добудованим лікарняним корпусам (рис. 3.15):

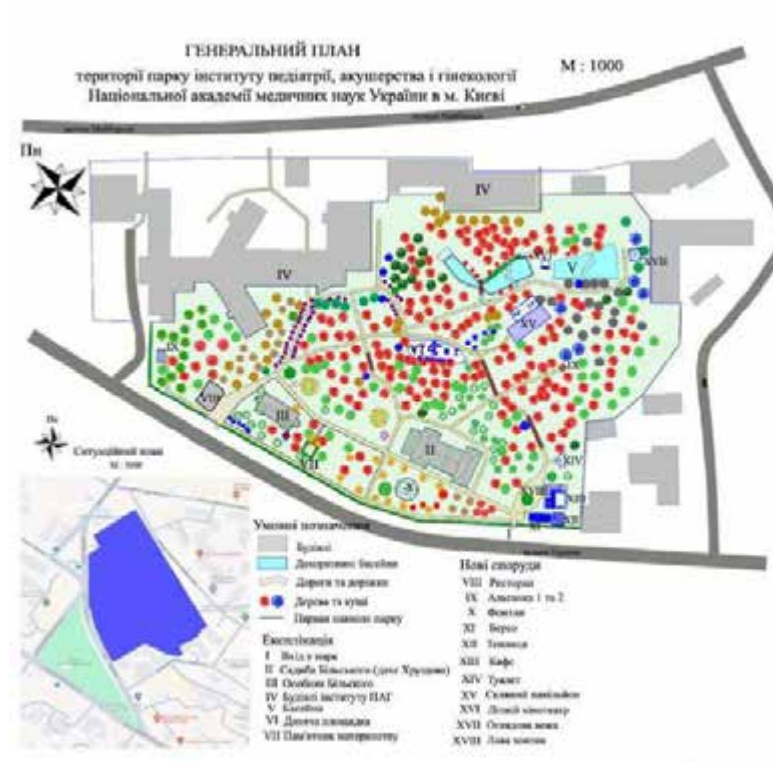

Рис. 3.15. План території ПАГУ (розробка авторів проєкту)

Збереження зелених насаджень важливе не лише з екологічної точки зору, але й з культурної, оскільки вони є частиною історичного обличчя Києва. Парк при Інституті педіатрії, акушерства та гінекології імені О.М. Лук'янової НАМН України розташований на схилах Кмітового яру, що забезпечує унікальний для столичних парків рельєф із перепадами висот, спусками, підйомами та ярами. Завдяки цьому тут облаштовано численні сходи та містки, що додають парку особливого шарму (рис. 3.16, А). На найнижчій частині яру відкриті джерела Глибочиці створюють три ставки, які наразі перебувають у занедбаному стані (рис. 3.16, Б). Ставки, заповнені залишками дощових вод, гіллям, листям і сміттям, нагадують бетонні резервуари, засмічені через недбале ставлення окремих відвідувачів.

Рис. 3.16. Рельєф парку (А), занедбаний ставок та місце виходу р. Глибочиця [57].

Хоча окремі ділянки потребують догляду, парк все ще зберігає атмосферу минулого: тут ростуть дерева, висаджені за часів Бельського, старі тераси та алеї, що підкреслюють автентичний ландшафт. На теперішній час парк потребує реконструкції, де особливу увагу варто приділити збереженню ландшафтної та архітектурної спадщини, відновленню втрачених елементів і гармонійному поєднанню їх із сучасними проектами благоустрою [14]. Дерева та кущі знаходяться в занедбаному стані та потребують термінового втручання садівника, щоб зберегти унікальні вікові дерева та відновити парк від деградації паркових насаджень. Парк знаходиться на балансі інституту-лікарні, яка приймає щорічно на стаціонарне лікування 11 тисяч та на амбулаторне лікування

20 тисяч жінок та має ще дитяче відділення. Без нормального функціонування цього парку не можливий повноцінний відпочинок там дітей та їх мам. Місцеве товариство зверталось до міської адміністрації м. Київ з проханням зробити реконструкцію парку та відкрити до нього доступ, тому що зараз він зачинений для відвідування містянами.

Інша важлива сторона соціального використання парку – екскурсії, зокрема дигерські. Закута в колектор Глибочиця є одним із популярних місць відвідування екстремалів. Хоч входи в колектор можливі переважно зі сторони Подолу, територія парку часто служить місцем відпочинку та підбиття підсумків їх походів. Саме вони ініціювали встановлення неофіційної пам'ятної дошки в середині колектора після того, як їх запити щодо надання офіційного статусу пам'ятки архітектури та містобудування були відхилені, оскільки його будівництво відбулось ще у 1863-1867 рр.

Громадська ініціатива «Структура», що розпочала роботу над благоустроєм парку, ставить за мету не тільки збереження зелених насаджень, а й реставрацію або оновлення архітектурних елементів, що мають історичну цінність. Це включає відновлення старих доріжок, лавок і зон відпочинку, які підкреслюють історичну значущість простору. Проте вирішення питання має бути комплексним. До прикладу, був застелений газон та проведення прибирання території, але без підтримання чистоти та правильного поливу результати роботи майже не збереглись (рис. 3.17).

Рис. 3.17. Газон, застелений за ініціативи ГП «Структура» (фото автора, 2023 р.)

З архітектурного погляду, парк на Лук'янівці є важливим елементом культурної спадщини Києва. Його історичний та архітектурний розвиток відображає епохи, через які пройшло місто: від розкішної елітної резиденції до резиденції державних діячів, а потім до частини медичного закладу. Хоча деякі історичні будівлі не збереглися, парк залишається важливим свідком минулого. Парк також має значний потенціал для розвитку як культурний і рекреаційний простір, що потребує інвестицій та системної реставрації. Важливим є те, щоб процес реконструкції не знищив залишків історичних елементів, а навпаки – інтегрував їх у нову інфраструктуру. Збереження історичного духу парку допоможе підкреслити його культурну та архітектурну цінність для міста та його мешканців.

3.4. Комплексна оцінка території

Аналіз ландшафтно-композиційних характеристик парку при ШПАГ враховує його історичну цінність, просторову структуру території, гармонійне поєднання природних та архітектурних елементів, їхню роль у загальній композиційній ідеї парку, а також естетичні та функціональні якості цієї місцевості.

Парк при ШПАГ є багатофункціональним простором із багатою історією, що простягається від кінця XIX століття, коли територію було придбано аптекарем Октавіаном Бельським, до сучасності, коли парк став невід'ємною частиною медичного комплексу. Історичний розвиток цього парку вплинув на його планування та розташування зелених насаджень, що залишилися від перших садибних маєтків.

Зміна власників, політичних режимів та соціальних умов наклала свої відбитки на загальний вигляд парку. Спочатку, в період, коли парк використовувався як приватна садиба, він мав риси типового ландшафтного англійського саду з вільною організацією насаджень і доріжок. Він мав типові ознаки парку XIX століття. Основні риси – фрагментарність і подрібненість, що

були спричинені загальним інтересом до різноманітних рослинних видів. Акцент робився на введенні нових видів, поєднанні рідкісних рослин, що додавало садам яскравості й контрастності, але водночас порушувало цілісність композиції. Характерною рисою стала еkleктика: невеликий регулярний сад поєднувався з пейзажним парком [45]. У радянські часи територія використовувалася для проживання політичних діячів, що призвело до зміни функціонального призначення частини архітектурних елементів.

З часом, з передачею території Інституту педіатрії, парк почав виконувати нові функції, зосереджені на забезпеченні рекреаційних зон для пацієнтів і співробітників інституту. Однак цей процес супроводжувався певним занепадом ландшафтних елементів через недостатнє фінансування й увагу до підтримання благоустрою.

Територія парку при ШПАГ розташована в межах міської забудови Лук'янівки, що надає йому особливого значення як «зеленої оази» в інтенсивно урбанізованому середовищі. Оригінальна планувальна структура парку передбачала мережу пішохідних доріжок і стежок, що зв'язують основні функціональні зони. Центральні алеї ведуть до основних архітектурних об'єктів, але значна частина території зберігає натуральні форми. Це створює ефект гармонійного поєднання природи з архітектурними елементами, що є важливим аспектом пейзажних парків.

Об'єкти озеленення паркової зони включають ділянки, де природні компоненти ландшафту, такі як рельєф, водойми та рослинність – гармонійно поєднуються з архітектурними спорудами, створюючи комфортні умови для відпочинку на відкритому повітрі.

Зелені насадження мають високу естетичну та емоційну цінність, адже їхня присутність урізноманітнює вигляд міського простору, додаючи природні елементи до урбанізованого середовища. Однією з найбільш важливих композиційних особливостей парку є його багатий рослинний склад. Тут можна зустріти різні види дерев та чагарників, які були посаджені ще в кінці XIX

століття. Найстаріші дерева, серед яких переважають липи, дуби, клени, виконують ключову естетичну та екологічну роль.

Рослинність парку формує основний каркас композиції, створюючи не лише зелені островці, але й архітектурно виражені просторові сегменти. Високі дерева, розташовані по периметру, формують природну огорожу парку від міської забудови, тоді як всередині ландшафт відзначається різноманітністю та переходами між відкритими просторами й затіненими алеями. Ці насадження також забезпечують рекреаційну функцію, створюючи затишні куточки для відпочинку й прогулянок.

Історично територія парку включала кілька архітектурних споруд, серед яких маєтки Октавіана Бельського. Наразі їх збереглися лише залишки, але вони все ще впливають на композицію парку, додаючи йому певної історичної значущості та приваблюючи відвідувачів.

Основні архітектурні елементи тепер представлені адміністративними будівлями Інституту та окремими службовими спорудами. Їхня роль в ландшафтній композиції переважно функціональна, але вони інтегровані у простір парку через зелені насадження, що пом'якшує їхню візуальну домінантність.

Існує кілька зон відпочинку, де встановлені лавки та альтанки. Відсутність яскраво виражених штучних елементів зберегло природний ландшафтний характер території.

Парк виконує декілька важливих функцій, які визначають його просторову організацію. Головні з них:

а) Рекреаційна: територія служить місцем для відпочинку пацієнтів Інституту, особливо матерів і дітей, що перебувають на лікуванні. Завдяки затишним зонам і добре організованим алеям, парк сприяє психологічному та фізичному відновленню. Сучасний стан речей спонукає до активної реалізації рекреаційної функції зелених публічних просторів. Під час війни відновлення фізичного і психічного стану є особливо важливим. Однією із форм реалізації рекреаційної функції зелених публічних просторів міста є повсякденні практики.

Повсякденні практики населення відповідно структурі людської діяльності включають повсякденні практики проживання, трудової діяльності, відпочинку, проведення дозвілля тощо [37].

б) Прогулянкова: алеї й доріжки парку створені таким чином, щоб забезпечити комфортні умови для піших прогулянок. Вільна конфігурація доріжок дозволяє відвідувачам насолоджуватися природою та м'якими рельєфними переходами. Зелені насадження позитивно впливають на психологічний стан людини, сприяючи нормалізації процесів активації та гальмування в корі головного мозку. Це особливо корисно для пацієнтів, які перебувають під впливом стресу через захворювання. Рослини, особливо в період цвітіння, створюють терапевтичний ефект у замкненому просторі лікарні, надаючи психопрофілактичну дію [41].

в) Екологічна: парк є важливим елементом зеленої інфраструктури міста. Завдяки великій кількості зелених насаджень парк відіграє важливу роль у покращенні мікроклімату району. Велика кількість зелених насаджень забезпечує очищення повітря, що особливо важливо в умовах міста. Парк також є середовищем існування для різних видів птахів і дрібних тварин, що створює додаткову екологічну цінність. Як зазначають дослідники, створення і підтримка високоякісних зелених насаджень є ключовою умовою для екологічного добробуту населених пунктів та їх естетичної виразності. Зелені зони виконують важливу мікрокліматичну функцію: зокрема, на озеленених і затінених вулицях температура може бути на 2-3°C нижчою, а відносна вологість на 10-15% вищою порівняно з неозеленими територіями [43]. Для прикладу: на фото вулиці Жиланської та бульвару Лесі Українки в Києві чітко прослідковується різниця між температурою зелених насаджень та споруд і доріг (рис. 3.18):

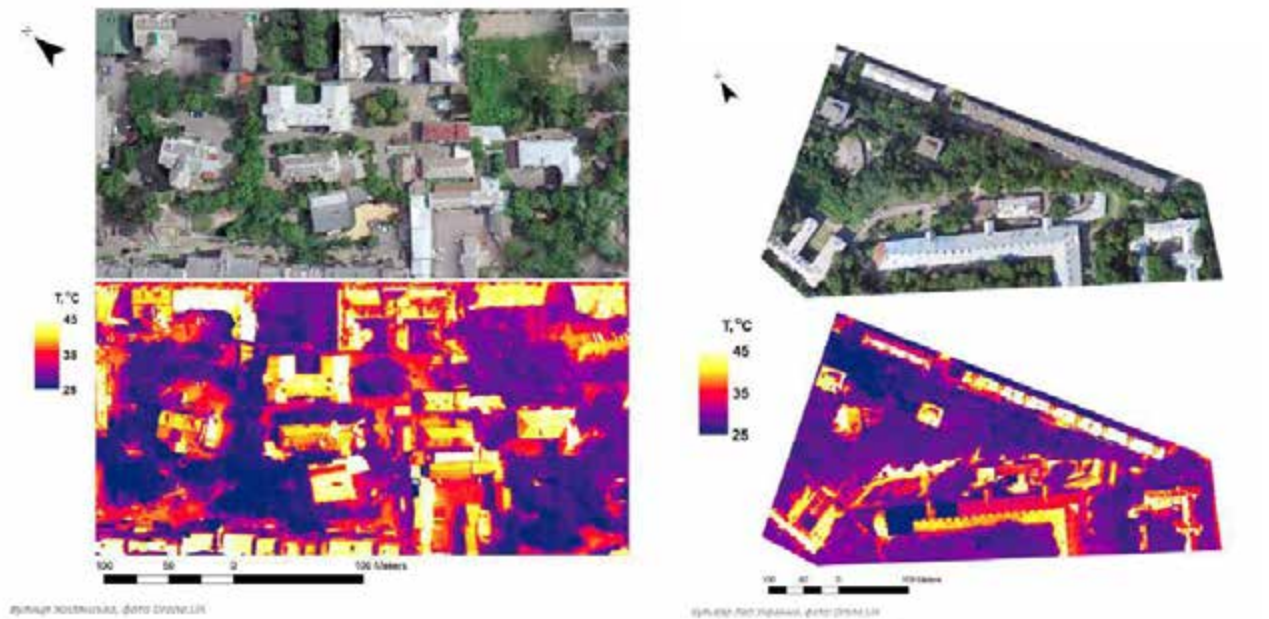

Рис 3.18. Фото вулиці Жилинської та бульвару Лесі Українки, зроблені на тепловізорні модулі дрона [44]

Територія парку зберегла риси класичного ландшафтного дизайну, зокрема асиметричність композицій і гармонію природних елементів, що створює привабливу картину для відвідувачів. Композиція парку при ШПАГ вирізняється м'якими переходами між різними функціональними зонами та природними сегментами. Гармонійне поєднання зелених насаджень, ландшафтних елементів та архітектури створює затишну атмосферу, яка стимулює відпочинок і рекреацію. Естетична привабливість парку полягає в поєднанні природних та культурних елементів, що додає йому історичного шарму і робить його привабливим для відвідувачів. Також, завдяки правильному асортиментному складу рослин створюються живописні групи, відбувається благотворний вплив на психологічний стан і самопочуття людей, зокрема хворих [42].

Композиційно-ландшафтна оцінка парку при ШПАГ підкреслює його унікальність як багатофункціонального зеленого простору. Його історичні та природні компоненти, поєднані з функціональними зонами, створюють збалансовану й гармонійну територію, яка є важливою частиною як медичного закладу, так і соціального простору Лук'янівки. Дерева, багато з яких були

посаджені ще в ХІХ столітті, є не лише цінним природним ресурсом, але й частиною історичної спадщини. Проте багато насаджень перебувають у стані, який потребує догляду або заміни. Старі дерева можуть бути небезпечними через ризик падіння або хвороби.

Також важливою проблемою є ерозія ґрунтів, що виникає через неправильне використання території та відсутність належного догляду за ландшафтом. Це призводить до погіршення стану газонів і корневих систем дерев, що може негативно позначитися на стійкості екосистеми парку.

Парк при ІПАГ є важливим місцем не лише для пацієнтів та співробітників інституту, але й для жителів району Лук'янівка. Він виконує важливу соціальну функцію як місце відпочинку й спілкування, що є особливо важливим у густонаселених міських районах. Парк також слугує важливим простором для реабілітації пацієнтів, забезпечуючи можливість спокійних прогулянок і відпочинку в природному середовищі. Однак відсутність системного підходу до його благоустрою та недостатня кількість інфраструктури знижують його потенціал як повноцінного соціального простору. Парк потребує подальшого розвитку та відновлення для збереження його екологічних, соціальних і культурних функцій. Однак значна частина території парку потребує оновлення, зокрема відновлення доріжок, облаштування зон відпочинку, дитячих майданчиків та місць для занять спортом.

РОЗДІЛ 4

КОНЦЕПЦІЯ КВІТНИКОВОГО ОФОРМЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДУ «ІНСТИТУТ ПЕДІАТРІЇ, АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ ІМ. АКАДЕМІКА О.М. ЛУК'ЯНОВОЇ НАМН УКРАЇНИ В М. КИЄВІ»

4.1. Підготовчі роботи

Реконструкція будь-якого парку чи історично значущої території, зокрема парку при ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової» (ШАГ), розпочинається з детального планування та підготовчих заходів. Цей процес включає детальний комплексний аналіз території, оцінку її екологічного, функціонального, ландшафтного та інфраструктурного стану, а також проведення обстежень, необхідних для визначення ключових напрямів і етапів реконструкції.

Парк при ШАГ є цінним об'єктом не лише для самого медичного закладу, а й для місцевої громади. Його територія має унікальні природні та архітектурні особливості, які потребують детального аналізу для подальшого розвитку та реконструкції.

Парк розташований у верхів'ях Кмітового яру, що надає йому особливий рельєф. Ця місцевість характеризується спусками, підйомами та невеликими ярами, які формують природний ландшафт. Завдяки цьому рельєфу, парк має потенціал для створення різноманітних рекреаційних зон.

Підготовчі роботи є критично важливим етапом, оскільки саме на цьому етапі приймаються ключові рішення щодо концепції відновлення та розвитку території. Планування враховує не лише історичну цінність і культурну спадщину об'єкта, а й сучасні вимоги щодо функціонування публічних просторів, екологічну стабільність та соціальні потреби відвідувачів.

Перший крок у підготовці реконструкції – це вивчення історичних матеріалів та архівних документів, які пов'язані з парком і будівлями, що

знаходяться на його території. Для ШПАГ, розташованого на колишніх приватних садибах Октавіана Бельського, важливо зберегти спадщину цього періоду, оскільки архітектурний стиль та планувальна організація території мають значну культурну цінність.

Проведення історико-архітектурних обстежень дозволяє встановити ступінь автентичності об'єкта і стан збережених історичних елементів. Під час підготовчих робіт фахівці аналізують, які будівлі, архітектурні або ландшафтні елементи парку можуть бути збережені, відновлені або інтегровані в сучасний вигляд території.

На цьому етапі також проводиться інвентаризація насаджень, що можуть мати історичну або біологічну цінність. Особливу увагу приділяють віковим деревам, які є частиною історичного ландшафту. Це має вирішальне значення для того, щоб визначити, які частини зеленої зони потрібно залишити незмінними. Територія парку представлена різноманітними видами дерев і чагарників, деякі з яких імовірно є віковими, але потребують підтвердження статусу. Основними породами є дуби, сосни, берези та клени, платани. Однак багато рослин потребують догляду та відновлення через занедбаний стан.

Екологічні дослідження є невід'ємною частиною підготовчих робіт. У випадку парку ШПАГ екологічний моніторинг має на меті визначити поточний стан рослинності, стан ґрунтів, оцінити рівень біорізноманіття та вплив людської діяльності на довкілля. Це включає дослідження:

а) Флори та фауни: оцінка видового складу дерев, кущів та інших рослин. Для цього парку особливо важливим є аналіз стану старих дерев, посаджених у різні історичні періоди. Також важливо врахувати існування локальних популяцій птахів, комах і дрібних тварин, які можуть жити на території парку, адже реконструкція не повинна завдавати шкоди екосистемі.

б) Стану ґрунтів: важливим елементом є аналіз стану ґрунтів на території парку, включаючи хімічний склад, наявність ерозії або інших проблем, пов'язаних із природною або техногенною деградацією. Визначення потенційних проблем ґрунту, таких як надмірна вологість, забрудненість або виснаження,

допоможе прийняти рішення щодо подальшого озеленення та створення нових зелених зон.

в) Водних ресурсів та дренажу: важливий аспект підготовки до реконструкції полягає у дослідженні стану дренажних систем і рівня вологості території. Оскільки парк має природну зону накопичення води, важливо зрозуміти, чи є потреба в поліпшенні дренажних систем для запобігання підтопленню та забезпечення належного водного балансу.

г) Освітленості: потрібно враховувати природну кількість сонця на ділянці при плануванні посадки та виборі рослин, оформленні водойм, будівництві альтанок, проєктуванні освітлених і тінистих зон, штучного освітлення.

д) Інфраструктури: значна частина підготовчих робіт включає аналіз інфраструктури парку. Важливо визначити стан доріжок, лавок, освітлення та інших елементів. Інфраструктура повинна бути сучасною, комфортною і безпечною для відвідувачів, з урахуванням потреб людей з обмеженими можливостями та дітей.

е) Інженерного забезпечення: кожен сучасний парк не обходиться без продуманої енергоефективної системи забезпечення. Сюди входить освітлення, полив та водовідведення.

Також на цьому етапі важливо врахувати потреби Інституту, який використовує територію для своїх функціональних потреб. Це включає доступ до будівель, розташованих на території парку, а також можливість створення спеціальних зон відпочинку для пацієнтів. Також важливо врахувати санітарні норми щодо організації при лікарняного простору. Наявні державні будівельні норми вказують на обов'язкову частку озеленення лікарняних просторів – 60 % або в середньому 200 м² на особу [53].

На етапі проєктування доцільно підібрати асортимент рослин для висадки на території, орієнтуючись на такі умови:

а) посадковий матеріал має відповідати функціональному призначенню та умовам, в яких він має зростати (створювати закриті (таємний сад) та відкриті

зони, що відповідатимуть запиту відвідувачів: перший сприяє ефекту заспокоєння, відчуттю безпеки та приватності, інший виконує соціально-стимулюючу роль, що зокрема важливо, коли серед користувачів парку є діти [59];

б) враховується вплив насаджень на навколишнє середовище та на людський організм (наприклад, збуджуючим або заспокійливим ефектом: високі клени та сосни мають стимулюючий ефект, а розлогі крони дуба та горіха – розслабляючий);

в) ретельний підбір рослин за розмірами, темпами росту та співіснуванням відповідно для композиційного рішення та полегшення догляду за насадженнями.

Функціональне зонування є важливою частиною аналізу території. Парк при ШПАГ має виконувати декілька функцій, серед яких найбільш пріоритетними є:

а) Рекреаційна функція: парк повинен бути місцем відпочинку для пацієнтів Інституту, зокрема для матерів і дітей, що проходять лікування. Зонування має враховувати наявність спеціальних місць для відпочинку, а також дитячих ігрових майданчиків.

б) Екологічна функція: завдяки своїй зеленій зоні парк виконує важливу роль у покращенні якості повітря та мікроклімату навколо. Зелені насадження необхідно зберігати та відновлювати для забезпечення їх екологічної стійкості.

в) Соціальна функція: парк є важливою частиною соціальної інфраструктури району Лук'янівка. Він повинен бути доступним для місцевих мешканців і створювати комфортні умови для проведення часу на свіжому повітрі. Наразі він офіційно закритий для відвідування містянами, хоча реальний стан речей інший і його територією користуються місцеві та шукачі цікавих місць Києва. Закритість парку обмежує можливості для реконструкції парку.

Паркову при лікарняну зону рекомендується розділяти за функціональним призначенням наступним чином:

а) маршрути для прогулянок та теренкуру – 20%;

- б) місця для аерогеліотерапії – 12%;
- в) зони для відпочинку – 8%;
- г) ділянки для фітотерапії – 14%;
- д) простори для відпочинку на відкритому повітрі для лежачих пацієнтів – 6%;
- е) спортивні майданчики для лікувальної гімнастики та фізичних вправ – 40%;
- ж) історична частина – для проведення екскурсій.

Такий розподіл сприятиме максимальному використанню території для оздоровчих і рекреаційних цілей.

Під час проектування обладнання та благоустрою слід враховувати такі аспекти:

- а) безпека: уникати гострих кутів, виступів, щоб забезпечити комфортне користування матерям з дітьми та людям з особливими потребами;
- б) колірний комфорт: уникати різко-контрастних поєднань кольорів, наприклад червоно-зелений, надаючи перевагу ніжним відтінкам та спорідненим кольорам;
- в) Пропорційність та узгодженість: забезпечити логічне і зрозуміле розташування об'єктів, забезпечити територію вказівниками, зокрема для людей з порушеннями зору [60].

Перед початком будь-яких будівельних робіт необхідно провести геодезичні й геологічні дослідження території парку. Вони допоможуть визначити точні межі ділянки, профіль ґрунту, рельєф і його особливості, що важливо для створення функціональних ландшафтних зон. Геологічні дослідження дають змогу зрозуміти, які частини парку можуть потребувати додаткового укріплення через ерозійні процеси або підвищену вологість ґрунту. Геодезичні дані допоможуть оптимізувати планувальні рішення та запобігти технічним проблемам під час реконструкції.

Технічні аспекти реконструкції включають аналіз і оцінку наявних інженерних мереж на території парку. Необхідно встановити наявність

підземних комунікацій, таких як водопроводи, каналізаційні системи або електричні кабелі. Це дозволить уникнути пошкоджень під час робіт і запланувати поліпшення інфраструктури за потреби.

Також слід оцінити системи освітлення та водопостачання. Сучасний парк потребує якісного освітлення як для безпеки відвідувачів, так і для створення комфортної атмосфери в нічний час. Водопостачання є необхідним для підтримки здоров'я рослин і забезпечення належного поливу зелених зон.

Після проведення детального аналізу території та досліджень можна визначити ключові проблеми і потреби реконструкції.

Проблеми та виклики:

- а) нестача фінансування та залежність від державного бюджету;
- б) парк знаходиться поза сферою обслуговування міських комунальних служб; інженерні мережі перебувають у незадовільному стані, енергоефективність низька, системи поливу та освітлення майже повністю зруйновані;
- в) парк занедбаний, і з 90-х років фактично не підтримується;
- г) історичні будівлі та споруди парку зазнають руйнування;
- д) містки аварійні, ставки забруднені;
- е) насадження потребують термінового догляду.

Парк має проблеми з охороною, що сприяє вандалізму: відсутній паркан на ділянці близько 100 м, решта огорожі пошкоджена, охорона є тільки біля воріт ПАГУ. Територія практично не контролюється через зарослі, значну площу та відсутність освітлення.

Статус пам'яток архітектури може викликати конфлікти із захисними організаціями, потребуючи співпраці з Укрреставрацією.

Для покращення стану парку необхідно:

- а) очищення території за рахунок залучення волонтерів для організації акцій з прибирання;
- б) реставрація архітектурних елементів: альтанки, арки та інших об'єктів;

в) відкриття доступу місцевим жителям, залучення парку до суспільного життя міста.

Комплексний аналіз території парку при ШПАГ вказує на необхідність термінових заходів для його відновлення та розвитку. Парк має потенціал стати важливим елементом не лише для медичного закладу, а й для громади в цілому. Залучення громади та фахівців до процесу реконструкції може суттєво покращити стан цієї унікальної території.

4.2. Відновлювальні роботи парку

Відновлення території парку при ШПАГ є важливим кроком для покращення екологічного стану, створення комфортного середовища для пацієнтів та їх родин, а також для залучення місцевої громади до активного відпочинку. Для досягнення цих цілей необхідно реалізувати комплекс заходів, спрямованих на відновлення природних, архітектурних та соціальних аспектів парку. Першочергові заходи:

а) очищення території, прибирання сміття, організація акцій, залучення волонтерів, студентів та співробітників ШПАГ для проведення регулярного прибирання;

б) встановлення достатньої кількості контейнерів для збору сміття по всій території парку.

Наступний крок – ландшафтна реставрація та озеленення. Ландшафтна реставрація є основним аспектом відновлювальних робіт у парку ШПАГ, оскільки ця територія має історичну цінність та виконує важливу рекреаційну функцію. На основі проведеного аналізу стану зеленої зони, виділено кілька основних напрямів озеленення:

а) Збереження та реставрація вікових дерев: на території парку збереглися старі дерева, посаджені ще за часів Октавіана Бельського та в наступні періоди. Ці дерева є частиною історичної спадщини та повинні бути збережені, оскільки вони формують унікальну атмосферу та характер цього парку. Проведення

дендрологічної експертизи дозволить виявити стан цих дерев та розробити програму їхнього лікування або підтримки. Догляд за деревами включає проведення обрізки хворих гілок та лікування дерев від шкідників.

б) Створення нових озелених зон. Варто покласти вибір на місцеві види дерев і кущів. Зокрема, потрібно висадити квітники з багаторічних рослин для покращення естетичного вигляду парку. Зокрема, варто звернути увагу на висадження медоносних рослин, які приваблюватимуть місцеву фауну, а також стійких до забруднення видів, що підвищують екологічну стабільність території.

в) Створення мікроландшафтів: для забезпечення різноманіття природного середовища в межах парку, планується створення мікроландшафтних зон – це можуть бути затишні галявини для відпочинку, місця з декоративними чагарниками, водойми або струмки. Це не лише підвищить естетичність території, але й сприятиме формуванню комфортного та гармонійного середовища.

Реконструкція парку передбачає також відновлення та оптимізацію водної системи території, зокрема дренажної системи, яка відіграє ключову роль у підтримці природного водного балансу та запобіганні підтопленням:

а) Ремонт дренажної системи: Після аналізу стану дренажних систем з'ясувалося, що багато каналів потребують очищення або повної заміни. Оновлення дренажної інфраструктури дозволить покращити водовідведення з території парку і запобігти накопиченню вологи, що може призвести до пошкодження рослин і споруд.

б) Відновлення декоративних водойм та захист природних водних об'єктів, які служать не лише важливим ландшафтним елементом, але й сприяють зволоженню повітря та поліпшенню мікроклімату парку. План відновлення полягає у проведенні робіт з очищення ставків від сміття. Після наповнення їх водою – використання рослин для очищення води, які здатні поглинати забруднення. Можливо заселення у ставки нової фауни.

Реставрація архітектурних елементів є одним з обов'язкових елементів збереження історичної цінності парку. Потрібно провести наступний перелік робіт:

а) Реставраційні роботи містків, арок і альтанок: виконання задачі з використанням традиційних матеріалів, раніше застосований для їх будівництва.

б) Відновлення скульптури лева та інших скульптурних елементів парку: професійна чистка скульптури та відновлення її первісного вигляду.

в) Залучення громадських організацій для відновлення фасадів садиб Октавіана Бельського, зокрема прибирання з них елементів сучасності, таких як кондиціонери (рис. 4.1).

Рис. 4.1. Кондиціонер на фасаді 5 корпусу (фото автора, 2024 р.)

Комплекс відновлювальних робіт парку ДУ «Інституту педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової НАМН України» – це довгостроковий проект, але необхідне негайне втілення його життя, тому що через кілька десятиліть парк на жаль буде важче відновлювати, якщо взагалі можливо, адже він уже має досить поважний вік.

Для повернення парку в мережу соціального життя важливо створити на його території інтерактивні та соціальні зони згідно потреб його відвідувачів. Це можуть бути:

а) Дитячі ігрові майданчики: оскільки територія парку використовується переважно для відпочинку матерів і дітей, особлива увага приділяється

створенню сучасних безпечних дитячих майданчиків із використанням екологічно чистих матеріалів та обладнанням для фізичного розвитку дітей.

б) Зони для проведення масових заходів: з урахуванням потреб місцевих мешканців і пацієнтів ПАГ, можуть бути створені відкриті майданчики для проведення культурних або освітніх заходів, таких як виставки, лекції або концерти на відкритому повітрі.

в) Організація заходів: проведення культурних і освітніх заходів для залучення місцевих жителів.

г) Створення інформаційних стендів: інформування відвідувачів про історію парку та його природні ресурси.

д) Поліпшення інфраструктури: доріжки та зони відпочинку з лавками та столами, енергоефективне освітлення на основних маршрутах для безпеки відвідувачів.

Підтримка екологічної стійкості парку також є важливим аспектом для його майбутнього. Одним із ключових аспектів реконструкції є забезпечення використання екологічних матеріалів і технологій, а також раціональне використання природних ресурсів:

а) Впровадження автоматизованої системи поливу для підтримки зелених зон з використанням дощової води, що дозволить забезпечити необхідний рівень вологості ґрунтів та сприяти збереженню рослинних насаджень.

б) Застосування «розумних» технологій в управлінні інфраструктурою парку, таких як інтелектуальні системи освітлення і водопостачання, сприятиме енергоефективності та сталому розвитку об'єкта.

Відновлювальні роботи в парку при ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової» є необхідним кроком для покращення та збереження його історичної цінності, екологічно стійкої інфраструктури та забезпечення комфортних умов для відвідувачів, а також естетичного та соціального стану. Реалізація запропонованих заходів дозволить створити комфортне середовище для пацієнтів, їхніх родин та місцевої громади, а також зберегти природні ресурси парку для майбутніх поколінь.

4.3. Повсюдні роботи

Повсюдні роботи на території парку при ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології» (ІПАГ) є ключовою частиною загального процесу догляду, збереження та розвитку цієї зеленої зони. Парк виконує важливу рекреаційну функцію для відвідувачів інституту, включаючи пацієнтів, медичних працівників і місцевих мешканців. Для підтримки належного стану парку необхідно здійснювати регулярні повсюдні роботи, спрямовані на забезпечення безпеки, естетичної привабливості та екологічної рівноваги. Очищення та благоустрій території парку є одним із найперших завдань та включає:

а) Регулярне прибирання сміття, встановлення сміттєвих контейнерів, особливо в основних зонах відпочинку та доріжках.

б) Очищення пішохідних доріжок після кожного сезону чи за потребою від бруду, сміття та листя. Це також передбачає поточний ремонт покриття доріжок для забезпечення зручного та безпечного пересування.

На території парку є штучні водойми та фонтани, їхня система водопостачання і дренажу повинна регулярно перевірятись на предмет забруднень або несправностей. Очищення водних об'єктів сприяє підтримці здорового мікроклімату парку.

Догляд за зеленою зоною, оскільки вона є його головним елементом. Тому повсюдні роботи спрямовані на підтримку здорового стану рослин і ландшафту:

а) Регулярне обрізування та формування дерев і кущів для забезпечення їхнього правильного росту, а також для запобігання аварійним ситуаціям, пов'язаних із пошкодженими гілками або розростанням стовбурів дерев.

б) Висадка нових дерев, квіткових клумб і кущів для підтримки природного середовища і забезпечення різноманітності паркового ландшафту.

в) Організація автоматизованої систему поливу.

Для забезпечення комфортного перебування на території парку необхідно підтримувати в належному стані всі його інфраструктурні елементи:

а) Лавки, альтанки та інші місця для відпочинку повинні регулярно перевірятися на наявність пошкоджень. При потребі здійснюється їхній ремонт або заміна.

б) Підтримка чистоти навколо зон для відпочинку, оскільки це створює приємні умови для відвідувачів.

в) Освітлювальна система парку потребує постійної перевірки. Заміна ламп, обслуговування електричних систем, встановлення нових ліхтарів або модернізація старих дозволять забезпечити безпечне пересування відвідувачів парком у вечірній час.

Безпека на території парку є ключовим завданням, особливо для відвідувачів, що можуть мати особливі потреби, включаючи пацієнтів інституту:

а) Установка камер відеоспостереження для запобігання вандалізму або правопорушенням у парку. Це підвищить рівень безпеки та дозволить оперативно реагувати на можливі інциденти.

б) Наявність охорони або регулярних патрулів на території парку допоможе підтримувати порядок і гарантувати дотримання правил поведінки серед відвідувачів.

Одним із завдань парку є збереження природної екосистеми та сприяння сталому розвитку:

а) Впровадження системи сортування сміття та забезпечення належної утилізації дозволить зменшити екологічний вплив парку на навколишнє середовище. Встановлення спеціальних контейнерів для різних типів відходів сприятиме підвищенню екологічної свідомості відвідувачів.

б) Раціональне використання природних ресурсів, таких як вода та електроенергія, для зменшення витрат і підтримки екологічної стійкості парку.

Важливою частиною повсюдних робіт є активне залучення місцевої громади до підтримки та розвитку парку:

а) Організація громадських ініціатив: залучення місцевих мешканців до догляду за парком, організація суботників, висадки дерев або квітів сприяють

формуванню відповідальності серед населення та підвищують рівень співпраці між парком і громадою.

б) Проведення освітніх заходів: організація семінарів, лекцій або екологічних ініціатив допоможе поширити знання про важливість збереження природного середовища, вплив парку на здоров'я і комфорт людей, а також стимулюватиме молодь до участі в заходах, спрямованих на підтримку парку.

Таким чином, повсюдні роботи на території парку при ШПАГ є комплексним процесом, що включає догляд за зеленою зоною, інфраструктурою, забезпечення безпеки та збереження екологічного балансу. Ці заходи сприяють підтриманню парку у належному стані та створюють комфортні умови для відвідувачів, водночас підтримуючи екологічну стабільність і співпрацю з громадою.

РОЗДІЛ 5

КОНЦЕПЦІЯ КВІТНИКОВОГО ОФОРМЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ДУ «ІНСТИТУТ ПЕДІАТРІЇ, АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ ІМ. АКАДЕМІКА О.М. ЛУК'ЯНОВОЇ НАМН УКРАЇНИ В М. КИЄВІ»

Квітникове оформлення території медичних установа є важливим аспектом, що сприяє створенню комфортного та естетичного середовища для пацієнтів, їхніх родичів та медичного персоналу. ДУ «Інститут педіатрії, акушерства та гінекології ім. академіка О.М. Лук'янової НАМН України в м. Києві» як заклад, що займається питанням здоров'я дітей та майбутніх матерів, заклад де народжується життя, потребує особливої уваги до дизайну та ландшафтної архітектури своєї території. Особливістю такого дизайну можуть бути квітники, які можна грамотно та концептуально вірно додати в ландшафтний дизайн парку. Такі квітники можуть виконувати не лише естетичну функцію, але і позитивно впливати на психологічний стан відвідувачів.

Квітники мають кілька аспектів у концептуальності ландшафтного дизайну певної локації. По-перше, звісно, вони несуть естетичний аспект, але мають бути не тільки красивими, але і функціональними. Дуже важливо обрати такі, рослини, які будуть декоративними впродовж усього року, а також легко доглядати за ними. Вибір кольорів та форм має сприяти створенню заспокійливої атмосфери. Але в зонах активного відпочинку (дитячі майданчики, тощо) квітники можуть бути більш яскраві та активні.

В парку ПАГУ функціонально дуже розділяються зони, тому було б доречно підкреслити також і квітниками концептуальність та значимість цих зон. Наприклад, в зоні вхідної групи, де знаходяться історичні будинки-пам'ятки архітектури (садиба Бельського), доцільно відтворити атмосферу ХІХ сторіччя. Для цього використовуємо форми та асортимент кластичного стилю архітектури. (рис. 5.1)

Рис. 5.1. Варант квітникового оформлення в класичному стилі (макет автора, 2024 р.)

Як бенефіс власнику садиби- фармацевту Октавію Бельському, доцільно створити квітник - садок лікарських трав. В такій зоні відвідувачі та пацієнти можуть не тільки насолоджуватись асортиментом та ароматами трав, але і приймати участь в активностях (майстер класи, волонтерські сезонні роботи, тощо) (рис. 5.2).

Рис. 5.2. Варіант квітника-садочок лікарських трав (макет авторів проекту 2024 р.)

Важливо ретельно підходити до вибору рослин. Для квітничкового оформлення території лікарняних закладів доцільно використовувати багаторічники, які потребують мінімального догляду. Серед них може бути: лаванда, хоста, астильби, а також декоративні трави. Рослини не мають бути алергенними.

Важливо враховувати сезонність цвітіння, щоб територія виглядала привабливою в будь-який час. Створення зон відпочинку з лавками та альтанками в оточенні квітників може стати чудовим місцем для пацієнтів та їхніх родичів. Це дозволить людям відволіктись від стресу, пов'язаного з лікуванням і насолодитися природою. (рис. 5.3., 5.4).

Рис. 5.3. Варіант альтанки для відпочинку пацієнтів та персонала
(макет автора 2024 р.)

Рис. 5.4. Варіант перголи в парку для відпочинку відвідувачів
(макет авторів проєкту 2024 р.)

При створенні квітників важливо обрати екологічні рішення для догляду за рослинами. Використання органічних добрив, компосту та природних методів боротьби зі шкідниками допоможе зберегти навколишнє середовище.

Додаткові елементи, такі як декоративні камені, водоспади чи освітлення, можуть підкреслити красу квітників і зробити територію більш затишною в вечірній час. (рис. 5.5., 5.6).

Рис. 5.5. Освітлення квітника ввечері (макет авторів проєкту 2024 р.)

Рис. 5.6. Вигляду квітника ввечері (макет авторів проєкту 2024 р.)

Концепція квіткового оформлення території ДУ «Інститут педіатрії, акушерства та гінекології ім. академіка О.М. Лук'янової НАМН України в м. Києві» враховує естетичні, екологічні, а також психологічні потреби пацієнтів. Створення гармонійного простору з використанням відповідних рослин та зон відпочинку позитивно вплине на загальний настрій відвідувачів та медичного персоналу. Це стане важливим кроком у напрямку покращення якості медичного обслуговування та підвищення комфорту для всіх, хто відвідує інститут.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Магістерська кваліфікаційна робота, присвячена комплексному аналізу території парку при ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової» (ІПАГ) у Києві, дозволяє глибше зрозуміти значення цього об'єкта для місцевої громади, а також його історичну, архітектурну та екологічну цінність. В результаті проведених досліджень і пошуків можна зробити наступні висновки і узагальнення:

1. Парк, заснований у 1889 році аптекарем Октавіаном Бельським, має багатий історичний спадок. Упродовж своєї історії територія парку пережила численні зміни, ставши свідком важливих подій в Україні. Цей контекст підкреслює необхідність збереження та реставрації його архітектурних елементів і ландшафтних характеристик.

2. Аналіз сучасного стану парку виявив численні проблеми, зокрема зношеність інженерних систем, потребу в ремонті і реставрації архітектурних об'єктів, а також недостатній благоустрій території. Ці проблеми потребують термінового вирішення для забезпечення комфортного та безпечного середовища для відвідувачів.

3. На основі проведеного аналізу була розроблена концепція реконструкції парку, що включає відновлення планувальної структури, реставрацію наявних архітектурних об'єктів, ремонт інженерного обладнання та впровадження сучасних технологій. Ці заходи сприятимуть підвищенню функціональності, естетики та екологічності території.

4. Важливим аспектом реконструкції є впровадження екологічних рішень, таких як використання енергоощадних технологій, автоматизація інженерних систем та впровадження систем збору дощової води. Це дозволить не лише зменшити витрати на утримання парку, але й забезпечити стійкий розвиток території.

5. Парк є важливим соціальним об'єктом для місцевих мешканців, особливо для сімей з дітьми. Створення комфортного та безпечного середовища сприятиме залученню більшої кількості відвідувачів і покращенню якості життя в районі.

6. Запропонована концепція квіткового оформлення території враховує естетичні, екологічні, а також психологічні потреби пацієнтів і покликана для створення гармонійного простору з використанням відповідних рослин та зон відпочинку з метою покращення якості медичного обслуговування та комфорту всіх відвідувачів інституту.

Таким чином, комплексний аналіз території парку при ШПАГ демонструє, що реконструкція та модернізація цього об'єкта є необхідним кроком для збереження його історичної спадщини та забезпечення комфортних умов для відпочинку місцевих мешканців. Запропоновані заходи можуть стати основою для подальшої реалізації проєкту, що покращить не лише естетичний вигляд парку, але і його функціональність, безпеку та екологічність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білявська Н. В. Ландшафтний дизайн: теорія та практика. Київ : «Київ. акад.», 2018. 327 с.
2. Методичні рекомендації щодо благоустрою зелених зон. Вид. офіц. Київ : ДСНС України, 2021. 103 с.
3. Іванова Т. С. Історія садово-паркової архітектури України. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020. 299 с.
4. Кононова Т. В. Реконструкція зелених насаджень: підходи та рішення. Київ : «Техніка», 2019. 265 с.
5. Курбатов А. І. Проектування парків: основи ландшафтного дизайну. Київ : Наук. думка, 2020. 218 с.
6. Михайлюк О. В. Паркові культури: їх історія та значення в Україні. Львів : «Львів. політехніка», 2017. 283 с.
7. Сидоренко Л. А. Екологічні аспекти благоустрою парків. Одеса: Одеський національний університет, 2018. 188 с.
8. Тимошенко І. В. Проектування сучасних парків: проблеми та перспективи. Київ: «Університет економіки та права», 2022. 216 с.
9. Шевченко С. М. Історія Інституту педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової: від заснування до сучасності. Київ : Наукова думка, 2021. 132 с.
10. Якубенко В. А. Ландшафтна архітектура: практичний посібник. Харків: Видавництво «Майдан», 2019. 413 с.
11. Горбач І. В. Історія парків та садів України: культурна спадщина та сучасність. Київ : Наукова думка, 2016. 238 с.
12. Захарченко С. В. Ландшафтна архітектура: проектування та реставрація. Львів : Львівська політехніка, 2015. 273 с.
13. Коваленко О. С. Архітектура садів та парків: традиції та інновації. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 217 с.

14. Мельник Т. О. Парк як об'єкт культурної спадщини: сучасні підходи до дослідження та охорони. Одеса : Одеський національний університет, 2019. 137 с.
15. Назаренко А. М. Комплексний підхід до проектування зелених територій. Київ : «Техніка», 2020. 126 с.
16. Огнева Н. П. Екологічні аспекти реконструкції парків. Київ : Університет економіки та права, 2021. 269 с.
17. Соловійов І. В. Ландшафтний дизайн: основи та практика. Харків : «Фоліо», 2017. 217 с.
18. Томчук В. А. Історія та сучасність паркового будівництва в Україні. Київ : Наукова думка, 2018. 237 с.
19. Федоренко, Р. О. Реконструкція зелених зон: сучасні підходи та практичні рішення. Львів : Львівська політехніка, 2016. 204 с.
20. Чередниченко Л. А. Парки як елементи урбаністичної структури: проблеми та рішення. Київ : НТУУ КПІ, 2020. 196 с.
21. ДБН В.2.2-10:2022. ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ. ЗАКЛАДИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я. Основні положення. Чинний від 2023-03-01. Вид. офіц. Київ, 2022. 45 с.
22. Благоустрій в історичному парку на Лук'янівці | ДУ «ІНСТИТУТ ПЕДІАТРІЇ, АКУШЕРСТВА І ГІНЕКОЛОГІЇ ІМЕНІ АКАДЕМІКА О.М. ЛУК'ЯНОВОЇ НАМН УКРАЇНИ». URL: <https://ipag-kiev.org.ua/blagoustrij-v-istorichnomu-parku-na-luk-yanivtsi/> (дата звернення: 30.10.2024).
23. Команда «Києве, мий» прибрала парк на Лук'янівці. *The Village Україна*. URL: <https://www.village.com.ua/village/city/city-news/317271-komanda-kieve-miy-pribrala-park-na-luk-yanivtsi> (дата звернення: 30.10.2024).
24. Інклюзивні екскурсії: у нацпарку на Рівненщині облаштували маршрут для людей із порушенням зору. *Суспільне Рівне*. URL: <https://suspilne.media/rivne/734387-inkluzivni-ekskursii-u-nacparku-na-rivnensini-oblastuvali-marsrut-dla-ludej-iz-porusennam-zoru/> (дата звернення: 30.10.2024).

25. With a Deadline In Place, Norway Warms Up to Universal Design. *Bloomberg* – *Are you a robot?* URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-11-27/inclusive-design-in-norway-s-st-olav-s-hospital> (date of access: 30.10.2024).

26. У Полтаві завершили будівництво підземного паркінгу для карет «швидкої» вартістю 89 млн грн. *Інтернет-видання «Полтавщина»*. URL: <https://poltava.to/news/62249/> (дата звернення: 30.10.2024).

27. Інформаційний зведений перелік об'єктів культурної спадщини Шевченківського району. *Офіційний портал Києва*. URL: <https://kyivcity.gov.ua/img/item/general/8963.pdf> (дата звернення: 29.10.2024).

28. Регіональна доповідь про стан навколишнього середовища м. Києва за 2021 рік. *Департамент захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)*. URL: https://media-stg.kyivcity.gov.ua/kyivcity/sites/32/uploaded-files/dopovid_2021.pdf.

29. Вишневський В.І. Водойми Києва. Київ : Ніка-Центр, 2021. 60 с.

30. Книга 1. Пояснювальна записка до історико-архітектурного опорного плану з уточненням меж і режимів історичних ареалів, зон охорони пам'яток. Аналітична частина. Генеральний план м. Києва. Київ, 2019. Т. 8 : Збереження та охорона історико-культурної спадщини. С. 22–35.

31. Повсякденне життя радянської партноменклатури в 1930-х роках: межигірські дачі за даними нацистських окупантів. *Міжнародний інтелектуальний часопис Україна модерна*. URL: <https://uamoderna.com/shafka-dok/z-istorii-radyanskogo-povsyakdennya-drugoi-polovini-1930-x-rokiv-mezhigirski-dachi-partijnix-funkczioneriv-za-nimeczkimi-danimi-1943-r/> (дата звернення: 31.10.2024).

32. Герцена | *Звід Історії Пам'яток Києва*. URL: <https://new.pamyatky.kiev.ua/streets/gertsena> (дата звернення: 31.10.24).

33. №9590 Просимо зберегти та реконструювати старовинні садиби Бельського та парк за адресою вулиця Герцена, 16. *Електронні петиції. Київська*

міська

рада. URL: <https://petition.kyivcity.gov.ua/petition/?pid=9590&fbclid=IwAR2qYCvH3utbO8134kOZm0AMOd0OH2LVpZiMOwJ4GMmQ8S2igZBxWBc8aMI> (публікація: 05.04.2020).

34. №1095 Відновити та провести реконструкцію парку у витoku річки Глибочиця, Кмитів яр. *Електронні петиції. Київська міська рада*. URL: <https://petition.kyivcity.gov.ua/petition/?pid=10952> (публікація: 11.07.2022).

35. Тедді-пікнік на Дачі. URL: https://www.facebook.com/events/693177677477300/?trk=public_profile_project-title

36. Благоустрій в історичному парку на Лук'янівці | ДУ «ІНСТИТУТ ПЕДІАТРІЇ, АКУШЕРСТВА І ГІНЕКОЛОГІЇ ІМЕНІ АКАДЕМІКА О.М. ЛУК'ЯНОВОЇ НАМН УКРАЇНИ». ДУ «ІНСТИТУТ ПЕДІАТРІЇ, АКУШЕРСТВА І ГІНЕКОЛОГІЇ ІМЕНІ АКАДЕМІКА О.М. ЛУК'ЯНОВОЇ НАМН УКРАЇНИ». URL: <https://ipag-kiev.org.ua/blagoustrij-v-istorichnomu-parku-na-luk-yanivtsi/> (дата звернення: 15.11.2024).

37. Провотар Н., Пальчук М. Регіон - 2019: стратегія оптимального розвитку. МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ПОВСЯКДЕННІ ПРАКТИКИ ВІДПОЧИНКУ НАСЕЛЕННЯ В ЗЕЛЕНИХ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРАХ ЦЕНТРУ ТА ПЕРИФЕРІЇ МІСТА», 2019. С. 222.

38. Перелік проектів міжнародної технічної допомоги, які зареєстровані з 2014 року. *Доступ до правди*. URL: <https://dostup.org.ua/> (дата звернення: 02.11.2024).

39. Інтерактивна карта ґрунтів України. *Superagronom.com*. URL: <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#close> (дата звернення: 03.11.2024).

40. Реакція ґрунтового середовища (рН). *Карти України*. URL: <https://geomap.land.kiev.ua/soil-4.html> (дата звернення: 15.11.2024).

41. Скороходова А. В. Озеленення як природний фактор гігієнізації зовнішнього та внутрішнього середовища діючих лікарень. *Науковий вісник будівництва*. 2016. № 1. С. 14–17.

42. Зільбервар І. Р., Іслямова Е. А. Особливості озеленення території Нижньогірської центральної районної лікарні у Степовому Криму. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. № 22. С. 12–17.

43. Українська гельсінська спілка з прав людини збереження зелених зон у містах та селищах. URL: https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/Presentation_Dumaidan_Green-Web.pdf

44. Дослідження показало, що зелені насадження зменшують температуру повітря у містах у спеку. *Хмарочос*. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2016/10/26/doslidzhennya-pokazalo-shho-zeleni-nasadzhennya-zmenshuyut-temperaturu-povitrya-u-misti-u-speku/> (дата звернення: 03.11.2024).

45. Кисельов В., Кисельова Г. Історичні парки України. від історії до сучасності. *Bulletin of odessa state academy of civil engineering and architecture*. 2020. № 81. С. 18–25.

46. Хільчевський В. Водна політика: світові тенденції, стан в Україні. *Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія*. 2023. Т. 4, № 70. С. 6–22.

47. UN. The 17 goals. Sustainable development goals. *United Nations. Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development*. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal> (дата звернення: 03.11.2024).

48. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №722/2019. *Президент України Володимир Зеленський 30 вересня 2019 Офіційне інтернет-представництво*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.

49. Таємниці підземного Києва. *Ділова розвідка в Інтернеті*. URL: <http://isearch.kiev.ua/uk/searchpractice/science/1568-secrets-of-kyiv-underground>(дата звернення: 03.11.2024).

50. File: Садиба Більського О. Д., Київ, Герцена 14.jpg - wikimedia commons. *Wikimedia Commons*. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Садиба_Більського_О._Д.,_Київ,_Герцена_14.jpg (дата звернення: 05.11.2024).

51. Підземні зали, схованки зі зброєю та золотом: київські дачі Хрущова. *My-Kiev.com*. URL: <https://my-kyiv.com/city/pidzemni-zali-shovanki-zibroyeyu-ta-zolotom-kiyivski-dachi-hrushhova.html> (дата звернення: 05.11.2024).

52. Історичні карти Києва. *Екскурсії по Києву, тури в Київ, інформація про Київ*. URL: <https://toursdekyiv.com.ua/uk/map> (дата звернення: 05.11.2024).

53. ДБН Б.2.2-12:2019 Планування і забудова територій. *Останні новини, нормативи та публікації - ДБНУ - Державні будівельні норми України - норми: ДБН, ДСТУ, СНиП, ГОСТ, СН, ВБН*. URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_2_2_12/1-1-0-1802 (дата звернення: 05.11.2024).

54. Центр рідкісних захворювань печінки у дітей | ДУ «ІНСТИТУТ ПЕДІАТРІЇ, АКУШЕРСТВА І ГІНЕКОЛОГІЇ ІМЕНІ АКАДЕМІКА О.М. ЛУК'ЯНОВОЇ НАМН УКРАЇНИ». *ДУ «ІНСТИТУТ ПЕДІАТРІЇ, АКУШЕРСТВА І ГІНЕКОЛОГІЇ ІМЕНІ АКАДЕМІКА О.М. ЛУК'ЯНОВОЇ НАМН УКРАЇНИ»*. URL: <https://ipag-kyiv.org.ua/tsentr-ridkisnih-zahvoryuvan-pechinki-u-ditej/> (дата звернення: 05.11.2024).

55. Завантаження - Donau Soja. *Donau Soja*. Зміна клімату та адаптація виробників сої України. ЗМІНА КЛІМАТУ В УКРАЇНІ: Довідник. URL: <https://www.donausoja.org/uk/downloads/> (дата звернення: 05.11.2024).

56. Безкоштовні топографічні карти, висота, рельєф. *Топографічні карти*. URL: <https://uk-ua.topographic-map.com/> (дата звернення: 05.11.2024).

57. Двалішвілі М. Колишня дача Хрущова: де подивитися на залишки розкоші. *ТиКиїв - голос твого міста*. URL: <https://tykyiv.com/vulici/kolishnia-dacha-khrushchova-pavichi-vedmid-ta-pidzemna-richka/> (дата звернення: 05.11.2024).

58. Умань м Парк “Софіївка” 2000 р. Пам’ятки архітектури та містобудування України. *Прадідівська слава: база даних українських пам’яток і визначних місць.*

URL: https://www.pslava.info/Uman_ParkSofijivka_2000PamArxitekturyTaMistobuduvan,123143.html.

59. Косик О. І., Білоног М. І. Особливості планування та озеленення терапевтичних ландшафтів дитячих лікарень. *Theory and practice of design.* 2022. № 25. С. 228–235. URL: <https://doi.org/10.18372/2415-8151.25.16800> (дата звернення: 05.11.2024).

60. Пашенко Г. Особливості проектування парків для сліпих людей та людей з вадами зору. *Грааль науки.* 2021. № 1. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.109> (дата звернення: 05.11.2024).

61. Дендропарк загальнодержавного значення “Олександрія” | Природно-заповідний фонд Київщини. *ІПрирода України.* URL: <https://pryroda.in.ua/kyiv-region/dendroparky/oleksandriya/> (дата звернення: 05.11.2024).

62. Bevor Sie zu Google Maps weitergehen. *Google.* URL: https://www.google.com/maps/@50.4684213,30.4742858,17z/data=!5m1!1e4?authuser=0&entry=tту&g_ep=EgoyMDI0MTAyOS4wIKXMDS0ASAFAQAw== (date of access: 05.11.2024).

63. Дача Хрущева: райский уголок в Киеве | ЖИТТЯ СТОЛИЦІ. URL: <https://kievinform.com/archives/2669> (дата звернення: 05.11.2024).

64. Атлас енергетичного потенціалу відновлюваних джерел енергії України / за заг. ред. С.О. Кудрі. Київ: Інститут відновлюваної енергетики НАН України, 2020. 82 с. URL: <https://www.ive.org.ua/wp-content/uploads/atlas.pdf> (дата звернення: 05.11.2024).

ДОДАТКИ